

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Βερυκίου | Χρήστος Γκίκας | Ελένη Καβουριάδου
Μαρία Παπαϊωάννου | Γιούλη Χρήστου

ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Τετράδιο εργασιών

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Τετράδιο εργασιών

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Γεώργιος Πιθαμούδης

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Ευγενία Δουλάμη

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Βασιλεία Τόψη

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Χρήστος Μαυροκεφαλίδης

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Άννα - Στεφανία Βαποράκη

Πτυχιούχος τεχνολογίας γραφικών τεχνών

**Υπεύθυνη Διδακτικού Πακέτου
για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Θεοδώρα Τζιαμπάζη

Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

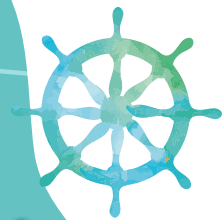

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Βερυκίου | Χρήστος Γκίκας | Ελένη Καβουριάδου
Μαρία Παπαϊωάννου | Γιούλη Χρήστου

ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Τετράδιο εργασιών

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ
ΟΜΑΔΑ

Μαρία Βερυκίου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ 70), ΒΑ Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό, Med Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Ατόμων με Προβλήματα Προφορικού και Γραπτού Λόγου

Χρήστος Γκίκας, Εκπαιδευτικός Πληροφορικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, MSc Ηλεκτρονικής και Ραδιοηλεκτρολογίας ΕΚΠΑ

Ελένη Καβουριάδου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ 70)

Μαρία Παπαϊωάννου, Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70 Β' Αθήνας, Καθηγήτρια – Σύμβουλος του ΕΑΠ, ΜΑ Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, PhD Εκπαιδευτική Διοίκηση

Γιούλη Χρήστου, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ70.50), MSc Ειδική Εκπαίδευση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαρία Παπαϊωάννου

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΕΚΔΟΣΗΣ
ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σίνος Γκιώκας, Φυσικός
Τέτη Παλαιοθοδώρου, Φιλολόγος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΜΑΚΕΤΑ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Κατερίνα Βερούτσου
Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες
Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

**ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ**
ΣΥΛΛΗΨΗ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Συγγραφική ομάδα

Χρήστος Γκίκας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

5η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

A. Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή	6
B. Υπατία	11
Γ. Γεώργιος Παπανικολάου	16
Δ. Επαναληπτική ενότητα	20

6η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

A. 25η Μαρτίου 1821	24
B. Πάσχα	29
Γ. Ποντιακός ελληνισμός	34
Δ. Καλοκαίρι	39

7η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΤΙΚΑ

A. Μαθαίνω για το διάστημα	42
B. Ένα ταξίδι στη Σελήνη	47
Γ. Μαύρες τρύπες	53
Δ. Επαναληπτική ενότητα	58

8η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

A. Η εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας	61
B. Γλωσσικές ποικιλίες	66
Γ. Ελύτης, ο γλωσσοπλάστης ποιητής	71
Δ. Γλωσσική τεχνολογία	77

5η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Α. Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να κλίνεις λόγια ρήματα με κλιτικό επίθημα σε «-ούμαι» και «-ώμαι».
- Να διακρίνεις τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.
- Να επεξεργάζεσαι το ρήμα «καταλαμβάνω».
- Την ορθογραφία των ρημάτων της παθητικής φωνής, με κλιτικό επίθημα σε «-ιέμαι», «-ούμαι» και «-ώμαι».

© Από Άγνωστος-<https://commons.wikimedia.org/>

Υπάρχουν κάποια ρήματα τα οποία στον ενεστώτα και στον παρατατικό κλίνονται όπως και στα αρχαία ελληνικά και τα ονομάζουμε **λόγια ρήματα**.

Τέτοια ρήματα είναι τα: θεωρούμαι, επικαλούμαι, απολογούμαι κ.ά. καθώς και τα εγγυώμαι, καταχρώμαι, διερωτώμαι κ.ά.

Ρήματα σε -ούμαι

Ενεστώτας	Παρατατικός
θεωρ-ούμαι	[θεωρ-ούμουν] ¹
θεωρ-είσαι	[θεωρ-ούσουν]
θεωρ-είται	θεωρ-ούνταν(ε)
θεωρ-ούμαστε	[θεωρ-ούμασταν]
θεωρ-είστε	[θεωρ-ούσασταν]
θεωρ-ούνται	θεωρ-ούνταν(ε)

1. Οι τύποι σε αγκύλες δε χρησιμοποιούνται συχνά.

Ρήματα σε -ώμαι

Ενεστώτας	Παρατατικός
εγγυ-ώμαι	εγγυ-όμουν
εγγυ-άσαι	εγγυ-όσουν
εγγυ-άται	εγγυ-όταν
εγγυ-όμαστε ή εγγυ-ώμεθα	εγγυ-όμασταν ή εγγυ-όμαστε
εγγυ-άστε ή εγγυ-άσθε	εγγυ-όσασταν ή εγγυ-όσαστε
εγγυ-ώνται	εγγυ-όνταν ή εγγυ-όντουσαν

1 άσκηση

Μετάτρεψε τις παρακάτω προτάσεις στον παρατατικό.

α) Εξαρτάται οικονομικά από τους γονείς της.

.....

β) Εγγυόμαστε την ασφάλειά σας κατά τη διάρκεια του ταξιδιού.

.....

γ) Δε θέλουν να απολογούνται συνέχεια για τις πράξεις τους.

.....

δ) Αθλούμαι καθημερινά.

.....

ε) Θεωρείται ο καλύτερος ποδοσφαιριστής της γενιάς του.

.....

στ) Τον χειμώνα στερούμαστε τους φίλους των καλοκαιρινών διακοπών.

.....

ζ) Τα παιδιά μιμούνται τους ήχους των ζώων.

.....

2 άσκηση

Σάρωσε για να θυμηθείς τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.

5η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

 άσκηση
3

Συνέχισε τις προτάσεις ώστε να σχηματιστούν πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.

- α) Ο Γιάννης ήθελε να μάθει .....
- β) Συχνά αναρωτιέμαι .....
- γ) Η Ντίνα με ρώτησε .....
- δ) Τα παιδιά απορούν .....
- ε) Η γιαγιά σκεφτόταν .....

 άσκηση
4

Υπογράμμισε μόνο όσες είναι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.

- α) Προσπαθούσε να θυμηθεί πόσα χρόνια είχαν περάσει από την τελευταία φορά που ταξίδεψε με αεροπλάνο.
- β) Τι ώρα θα ξεκινήσει η προβολή;
- γ) Σκέψου τι θα γινόταν αν δε σβήναμε αμέσως τη φωτιά.
- δ) Πόσων ετών είναι το παιδάκι σας;

- ε) Μου δίνεις ένα μολύβι;
- στ) Φοβάμαι μήπως δεν προλάβουμε το τρένο.
- ζ) Δεν ξέρω ποιος χτύπησε το κουδούνι.
- η) Δεν μπορώ να θυμηθώ πού έχω βάλει τα εισιτήρια.
- θ) Πώς έφτασες ως εδώ;
- ι) Με ρώτησε πώς έφτασα ως εδώ.

5
 άσκηση

Στο κείμενο που διάβασες στο βιβλίο σου βρήκες τη λέξη «καταλαμβάνει». Γράψε τα δύο συνθετικά της.

α' συνθετικό

β' συνθετικό

.....

.....

6
 άσκηση

Γράψε τέσσερις σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό το ρήμα «λαμβάνω».

α) .....

β) .....

γ) .....

δ) .....

7
 άσκηση

Αντιστοίχισε τις προτάσεις στην αριστερή στήλη με την αντίστοιχη ερμηνεία του ρήματος «καταλαμβάνω» που βρίσκεται στη δεξιά στήλη.

Τον κατέλαβε απελπισία. ■

■ Εγκαθίσταμαι σε έναν χώρο αυθαίρετα ή με δυναμικά μέσα και αρνούμαι να απομακρυνθώ από αυτόν.

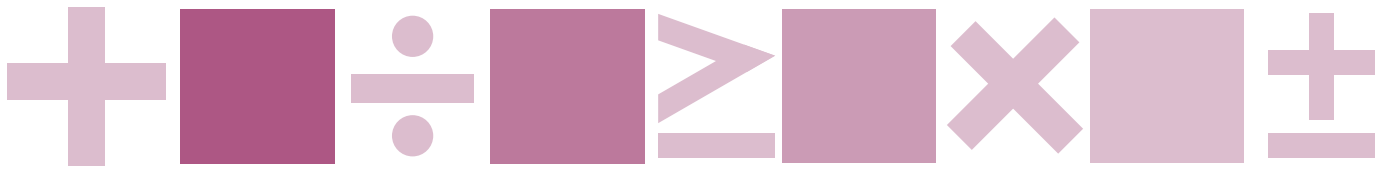
Οι απεργοί απειλούν να καταλάβουν το εργοστάσιο, αν γίνουν απολύσεις. ■

■ Κυριεύει κάποιον ένα πολύ δυνατό συναίσθημα.

Οι Γερμανοί κατέλαβαν την Ελλάδα τον Απρίλιο του 1941. ■

■ Γίνομαι κύριος μιας στρατιωτικής θέσης, κατά τη διάρκεια πολεμικής επιχείρησης, ή μιας ανεξάρτητης χώρας ύστερα από την επιτυχή έκβαση ενός επιθετικού πολέμου.

Άσκηση
8

Σάρωσε για να βρεις την οικογένεια λέξεων του ρήματος «λαμβάνω».

Άσκηση
9

Συμπλήρωσε στις παρακάτω προτάσεις τις καταλήξεις των ρημάτων.

- α) Δε χρειάζεται να απολογ..... για την πράξη σου.
- β) Μην ανησυχείς, εγώ δεν παρεξηγ..... τόσο εύκολα.
- γ) Αναρωτ..... αν θα σας πάρω μαζί μου;
- δ) Δεν καταχρ..... την καλοσύνη σας, αλλά μήπως μπορείτε να με βοηθήσετε λίγο ακόμα;
- ε) Σου εγγυ..... ότι είναι το καλύτερο πλυντήριο της αγοράς.

Άσκηση
10

Σάρωσε για να βρεις τη σωστή ορθογραφία των ρημάτων.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να κλίνω λόγια ρήματα.					
• Να διακρίνω τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.					
• Να εμπλουτίσω τον λόγο μου με τη σημασία του ρήματος «καταλαμβάνω».					
• Να γράφω σωστά τις καταλήξεις των ρημάτων σε «-ιέμαι», «-ύμαι και «-ούμαι».					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

5η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Β. Υπατία

© Από Elbert Hubbard (June 19, 1856 – May 7, 1915)
- <https://commons.wikimedia.org/>

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να ενσωματώνεις σε προτάσεις τα λόγια ρήματα με β' συνθετικό το «άγω» και το «βάλλω».
- Να διακρίνεις τα αποθετικά ρήματα.
- Να εμπλουτίζεις το λεξιλόγιό σου με λέξεις που έχουν α' συνθετικό το «φιλο-».

1 ασκηση

Σάρωσε για να δεις την κλίση των ρημάτων «άγω» και «βάλλω».

2 ασκηση

Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις βάζοντας στον σωστό τύπο το ρήμα της παρένθεσης.

- Ελαιόλαδο, πορτοκάλια και μαστίχα είναι μερικά από τα προϊόντα που ..... (εξάγω) η Ελλάδα.
- Φέτος, για πρώτη φορά το χωριό μας, θα ..... (διεξάγω) φεστιβάλ παραδοσιακών γεύσεων.
- Κάθε χρόνο, ... (προάγω) οι μαθητές μας στην επόμενη τάξη.
- Το εργοστάσιό μας, ... (παράγω) συσκευασίες φιλικές προς το περιβάλλον.
- Αποφασίσαμε να μην ..... (αναπαράγω) ξανά ειδήσεις που δεν έχουμε ελέγξει την εγκυρότητά τους.
- Κάθε χρόνο ..... (εισάγομαι) στη σχολή μας 250 φοιτητές/ήτριες.
- Αποφασίσαμε να ..... (εισάγω) νέες μεθόδους καλλιέργειας.

Άσκηση
3

Συμπλήρωσε τα κενά στις λέξεις των παρακάτω προτάσεων με **-λλ-** ή με **-λ-**.

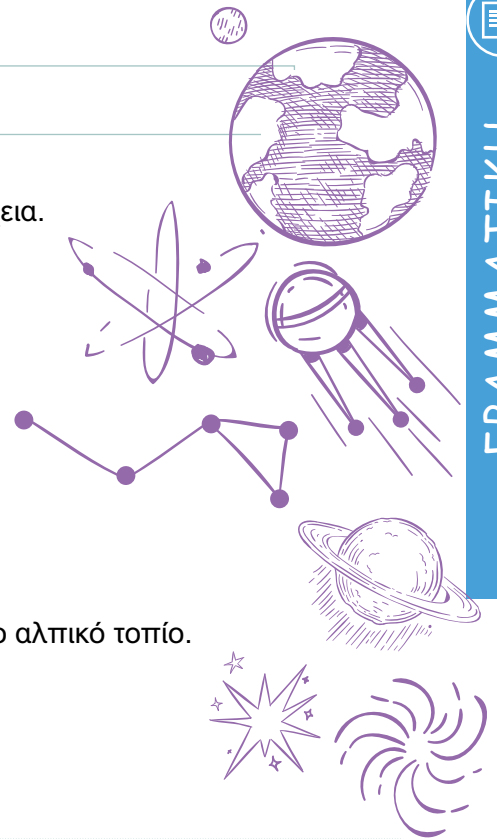
- α) Η Μαρία ανέβα ..... ε το μάθημα χορού γιατί ήταν άρρωστη.
- β) Η Σοφία συστηματικά ανέβα ..... ε τα ραντεβού στον οδοντίατρο, γιατί φοβόταν.
- γ) Οι μαμάδες περιβά ..... ουν με στοργή τα νεογέννητα.
- δ) Δεν ήθελα να σε προσβά ..... ω, με συγχωρείς.
- ε) Προβά ..... εις συνέχεια τις ίδιες δικαιολογίες.
- στ) Ποτέ δεν αμφέβα ..... α για τις ικανότητές σου.
- ζ) Μέχρι αύριο πρέπει να έχουμε υποβά ..... ει τις αιτήσεις μας.
- η) Επιβά ..... εται να προσέχουμε την υγεία μας.
- θ) Κάθε χρόνο οι πολίτες καταβά ..... ουν φόρους στο κράτος.
- ι) Κατέβα ..... α μεγάλη προσπάθεια για να πετύχω τον στόχο μου.
- ια) Αύριο, θα προβά ..... ουμε στην τάξη μια ταινία που φτιάξαμε μόνοι μας.
- ιβ) Δε χρειάζεται να επιβά ..... εις με τσακωμούς τη γνώμη σου.
- ιγ) Αμφιβά ..... ω για τις προθέσεις του.
- ιδ) Συνηθίζει να διαβά ..... ει τους γύρω του, δεν του έχω εμπιστοσύνη.
- ιε) Οι βιταμίνες συμβά ..... ουν στην καλή λειτουργία του οργανισμού μας.
- ιστ) Συνέβα ..... αν όλοι στην οργάνωση της γιορτής.
- ιζ) Για μια στιγμή, νόμισα ότι θα χρειαστεί να αναβά ..... ουμε το ταξίδι.
- ιη) Ο κύριος Αντωνίου υπέβα ..... ε την παραίτησή του.
- ιθ) Από το παράθυρό μου προβά ..... ει το υπέροχο τοπίο.
- κ) Καταβά ..... ει καθημερινά πολύ κόπο στη δουλειά του.

4 άσκηση

Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

- Νομίζω πως σου το είπα: τη ..... συνέχεια.
- α) διαβάλλει
- β) διαβάλει
- Να την! ..... από τη φωλιά της.
- α) Ξεπροβάλλει
- β) Ξεπροβάλει
- Ξαφνικά ..... μπροστά του ένα υπέροχο αλπικό τοπίο.
- α) ξεπρόβαλλε
- β) ξεπρόβαλε

Κάποια ρήματα σχηματίζουν τύπους μόνο στην παθητική φωνή. Τα ρήματα αυτά ονομάζονται **αποθετικά**.

Τέτοια ρήματα είναι τα: **εμπιστεύομαι, εκμεταλλεύομαι, εργάζομαι, δέχομαι, έρχομαι, ασχολούμαι, εύχομαι κ.ά.**

5 άσκηση

Βάλε ✓ δίπλα από τις προτάσεις που έχουν αποθετικά ρήματα.

α) Ζεσταίνομαι πολύ σήμερα.	
β) Σας ευχόμαστε κάθε ευτυχία!	
γ) Ο Μανώλης εργάζεται σε ένα εργοστάσιο ζυμαρικών.	
δ) Η Μαρία παντρεύτηκε πέρυσι.	
ε) Ασχολείται επαγγελματικά με τη μουσική.	
στ) Κάθε χρόνο έρχονται χελιδόνια στο μπαλκόνι μας.	

ζ) Μαζευόμαστε συχνά στο σπίτι του Νίκου.

η) Δε δέχομαι προσβολές από κανέναν.

θ) Κάθεται στην αγαπημένη της γωνιά, δίπλα στο παράθυρο.

ι) Πόσο συχνά λούζεσαι;

ια) Ονειρεύομαι ένα ταξίδι στο εξωτερικό.

ιβ) Σεβόμαστε τους γύρω μας.

Άσκηση

6

Σάρωσε για να επιλέξεις τα αποθετικά ρήματα.

Άσκηση

7

Στο κείμενο που διάβασες στο βιβλίο σου βρήκες τη λέξη «φιλοσοφία». * Γράψε τα δύο συνθετικά του.

α' συνθετικό

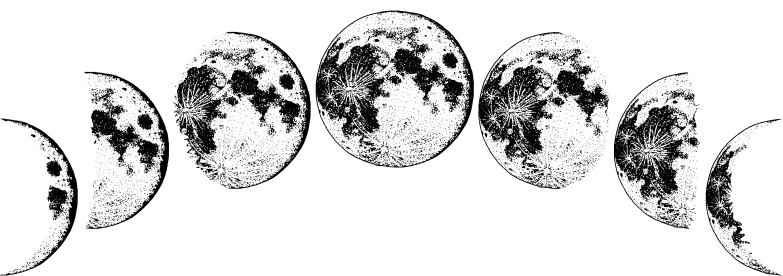
β' συνθετικό

* φιλώ = αγαπώ.

Άσκηση

8

Γράψε τέσσερις σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το «φιλο-».

9 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις γράφοντας μια σύνθετη λέξη με α' συνθετικό το «φιλο-».

- α) Ήταν πολύ ....., ήθελε συνεχώς να μαθαίνει καινούργια πράγματα.
- β) Αγαπητοί ....., σε λίγα λεπτά θα ξεκινήσει ο αγώνας.
- γ) Τα έσοδα από τη συναυλία θα δοθούν για ..... σκοπό.
- δ) Η ..... οργάνωση του δήμου μας θα αναλάβει την περιθαλψη των αδέσποτων ζώων.
- ε) Το ξέρω ότι έχεις ..... και δε θες να γίνεσαι βάρος, αλλά πραγματικά είναι χαρά μας να σε φιλοξενούμε.
- στ) Είναι ..... και πάντα ακουγόταν μουσική από το ανοιχτό παράθυρο του σπιτιού του.
- ζ) Μείναμε πολύ ευχαριστημένοι από την εξυπηρέτηση και αφήσαμε ένα ..... για τον σερβιτόρο.

10 άσκηση

Σάρωσε για να βρεις την οικογένεια σύνθετων λέξεων του ρήματος «φιλώ».

11 άσκηση

Μπορείς να βρεις τι σημαίνουν τα παρακάτω ονόματα;

- Θεόφιλος: ..... Φιλοκτήτης: .....
- Φίλιππος: ..... Φιλοθέη: .....
- Φιλαρέτη: ..... Φιλόπαππος: .....

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να κλίνω λόγια ρήματα με β' συνθετικό τα ρήματα «άγω» και «βάλω».					
• Να διακρίνω τα αποθετικά ρήματα.					
• Να εμπλουτίζω το λεξιλόγιό μου με λέξεις που έχουν για α' συνθετικό το «φιλο-».					

1 = καθόλου 2 = πολύ λίγο 3 = μέτρια 4 = πολύ 5 = πάρα πολύ

5η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Γ. Γεώργιος Παπανικολάου

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να ενσωματώνεις τις ενδοιαστικές και χρονικές προτάσεις στον γραπτό σου λόγο.
- Να σχηματίζεις σύνθετες με β' συνθετικό δασυνόμενες λέξεις.
- Να σχηματίζεις παράγωγες λέξεις.

© Από Άγνωστος-<https://commons.wikimedia.org/>

Άσκηση
1

Σάρωσε για να θυμηθείς τις ενδοιαστικές προτάσεις.

Άσκηση
2

Υπογράμμισε τις ενδοιαστικές προτάσεις.

- Πρόσεξε μη σε γελάσει ο Μάρτης το πρωί και χάσεις την ημέρα.
- Φοβήθηκε μήπως έκανε λάθος.
- Ανησυχώ μήπως κάτι συνέβη.
- Κοίτα μη και δεν έρθεις στην ώρα σου, θα θυμώσω.
- Έχω αγωνία μήπως γράψουμε διαγώνισμα, γιατί δεν έχω διαβάσει.

Άσκηση
3

Συνέχισε τις παρακάτω προτάσεις ώστε να σχηματιστούν ενδοιαστικές προτάσεις.

- Φοβάμαι .....
- Αναρωτιέμαι .....
- Έχει αγωνία .....
- Καταλαβαίνεις ότι ανησυχώ .....
- Έχε τον νου σου .....
- Θέλω να ξέρω .....

4 άσκηση

Σάρωσε για να δεις τις χρονικές προτάσεις.

5 άσκηση

Ένωσε τις κύριες προτάσεις με τις αντίστοιχες εξαρτημένες χρονικές προτάσεις, ώστε να βγάλουν ολοκληρωμένο νόημα.

Όποτε τύχει να τον συναντήσει,	■	■	ώσπου μπήκαν οι φίλοι μου στην αίθουσα.
Ένωθα να βαριέμαι πολύ,	■	■	παριστάνει ότι μιλάει στο κινητό του τηλέφωνο.
Καθώς έσκαβα στον κήπο,	■	■	όταν φτάσεις.
Πάρε με τηλέφωνο	■	■	η Μαρία συναρμολογούσε αθόρυβα το παιχνίδι τους.
Ενώ ο Νίκος κοιμόταν,	■	■	ανακάλυψα έναν κρυμμένο χάρτη.
Μέχρι να γυρίσεις,	■	■	δε σηκωνόμαστε από τη θέση μας.
Όσο διαρκεί η παράσταση,	■	■	πριν νυχτώσει.
Είχε επιστρέψει στο σπίτι	■	■	θα έχω τελειώσει τα μαθήματα.

6 άσκηση

Σχημάτισε έξι προτάσεις ταιριάζοντας προτάσεις και συνδέσμους από τα πλαίσια.

Σύνδεσμοι

μήπως, μη, αφού, όταν,
πριν, ώσπου, ενώ,
όσο, μέχρι, όποτε

Κύριες προτάσεις

Κατάφερε να βάλει γκολ, Ανησυχούσαμε,
Φοβόμασταν, Έκανε πολλή ησυχία,
Περίμεναν με υπομονή,
Πήγε για παιχνίδι στην πλατεία

Εξαρτημένες προτάσεις

να ξημερώσει, τελείωσε τα μαθήματα, χάσουμε το λεωφορείο,
χτύπησε το κουδούνι για μάθημα, δεν προλάβουμε, η Μαρία κοιμόταν

1. ....
.....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

Άσκηση
7

Στο κείμενο που διάβασες στο βιβλίο σου βρήκες τη λέξη «καθοδηγήσει». Γράψε τα δύο συνθετικά που την αποτελούν.

α' συνθετικό

β' συνθετικό

Όπως παρατήρησες, το γράμμα «τ» της πρόθεσης «κατά» (το α' συνθετικό) αντικαταστάθηκε από το γράμμα «θ» στη σύνθετη λέξη «καθοδήγηση». Αυτό συνέβη επειδή το β' συνθετικό (η λέξη «οδηγώ» δηλαδή) ανήκει στις **δασυνόμενες λέξεις**.

Μέχρι το 1976, οι λέξεις έπαιρναν πάνω στο αρχικό φωνήεν ένα σημάδακι που λεγόταν πνεύμα, και καθόριζε την προφορά της λέξης. Τα πνεύματα ήταν δύο: η **ψιλή** και η **δασεία**.

Στις σύνθετες λέξεις, όταν το β' συνθετικό ήταν λέξη με δασεία (δασυνόμενη), τότε γίνονταν κάποιες μεταβολές στα σύμφωνα των προθέσεων. Τα κ, π, τ μπροστά από δασυνόμενες λέξεις μετατρέπονται αντίστοιχα σε χ, φ, θ.

Παράδειγμα: κατá + οδός = κάθoδος

8
8

Με τις προθέσεις του πλαισίου σχημάτισε σύνθετες λέξεις με β' συνθετικό τη λέξη «οδός».

επί   κατά   μετά

1. ....
2. ....
3. ....

9
9

Χώρισε τις παρακάτω λέξεις στα δύο συνθετικά τους.

υφήλιος: .....   πρωθυπουργός: .....
έφιππος: .....   καθυστερώ: .....

10
10

Γράψε παράγωγες λέξεις, όπως στο παράδειγμα.

οδηγώ: οδηγία .....
κάθοδος: .....
μέθοδος: .....

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να ενσωματώνω τις ενδιαστικές και τις χρονικές προτάσεις στον γραπτό λόγο.					
• Να σχηματίζω σύνθετες με β' συνθετικό δασυνόμενες λέξεις.					
• Να σχηματίζω παράγωγες λέξεις.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

5η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Δ. Επαναληπτική ενότητα

Άσκηση
1

Γράψε αν οι υπογραμμισμένες προτάσεις είναι πλάγιες ερωτηματικές ή ενδοιαστικές.

Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,
ήδη θα το κατάλαβες οι Ιθάκες τι σημαίνουν
Κωνσταντίνος Καβάφης, «Ιθάκη»

© www.kathimerini.gr

© shutterstock.com

Κι αν πέφτουν τ' άγρια πουλιά, να πέφτουν κι οι διαβάτες,
τι έχω αδελφό στην ξενιτιά, μη λάχει και περάσει.

Δημοτικό τραγούδι, «Του χιοφουριού της Άρτας»

Όλο να προσέχεις, να προσέχεις, μη πέσουν, μη πέσεις.
Δεν αντέχω.

Άφησε με να έρθω μαζί σου...

Γιάννης Ρίτσος, «Η σονάτα του σεληνόφωτος»

© www.seliadodeiktis.edu.gr

Ποιος πάει για το καλύτερο ο Θεός το ξέρει.

Γιώργος Σεφέρης, «Το ναυάγιο της Κίχλης»

© www.atheniantimes.gr

2
 άσκηση

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- Συχνά ..... η προσοχή μου από τους θορύβους.
α) διασπóται   **β)** διασπάται   **γ)** διασπιέται
- Τα σχέδιά μας για την εκδρομή ..... από τον καιρό.
α) εξαρτώνται   **β)** εξαρτιούνται   **γ)** εξαρτόνται
- Μου ..... ότι θα φτάσουμε έγκαιρα;
α) εγγυείσαι   **β)** εγγυώσαι   **γ)** εγγυάσαι
- Αν νομίζετε ότι δε θα έχετε συνέπειες, ...
α) απατάστε   **β)** απατώστε   **γ)** απατιέστε
- ..... από τους κορυφαίους μαθηματικούς.
α) Θεωρείται   **β)** Θεωρήται   **γ)** Θεωράται
- Πολλά είδη ζώων ..... με εξαφάνιση.
α) απειλώνται   **β)** απειλούνται   **γ)** απειλούντε

3
 άσκηση

Υπογράμμισε τις χρονικές προτάσεις.

- α)** Παρέμεινε στο λιμάνι, μέχρι που το καράβι έγινε μια κουκκίδα στον ορίζοντα.
- β)** Όσπου να πεις κύμινο, θα έχω φτάσει.
- γ)** Θα τελειώσω τα μαθήματα πριν γυρίσει η μαμά από τα ψώνια.
- δ)** Μόλις τον είδαν, ξαφνιάστηκαν.
- ε)** Όταν ετοιμαστεί η παραγγελία σας, θα σας ενημερώσουμε.
- στ)** Αφού προσθέσεις τη ζάχαρη, ανακάτεψε καλά όλα τα υλικά.

Άσκηση
4

Συμπλήρωσε τα κενά με **-λλ-** ή **-λ-**.

- α) Τα δίδακτρα θα τα καταβά ..... ετε στην αρχή του κάθε μήνα.
- β) Επιβά ..... εται να τηρούμε τους κανονισμούς της σχολής.
- γ) Η εκδήλωσή μας αναβά ..... εται λόγω καιρικών συνθηκών.
- δ) Ο Πηνειός εκβά ..... ει στο Αιγαίο.
- ε) Η εκπομπή μας προβά ..... εται κάθε βδομάδα.

Άσκηση
5

Συμπλήρωσε τα κενά με τον σωστό τύπο του ρήματος της παρένθεσης.

- α) Κάθε χρόνο, ο παππούς ..... (παράγω) τρεις τόνους ελαιόλαδο.
- β) Φέτος αποφασίσαμε ότι δε θα ..... (εισάγω) πρώτες ύλες από το εξωτερικό αλλά θα χρησιμοποιήσουμε εγχώριες.
- γ) Κάθε χρόνο οι μαθητές μας ..... (προάγομαι) στην επόμενη τάξη, κάνοντας μια μικρή γιορτή.

Άσκηση
6

Κύκλωσε όσα από τα παρακάτω ρήματα είναι αποθετικά.

αγωνίζομαι αγαπιέμαι βρίσκομαι αθλούμαι ζεσταίνομαι
πλένομαι συμπεριφέρομαι γεννιέμαι κατάγομαι λούζομαι
ευθύνομαι τσακώνομαι γεύομαι κατασκευάζομαι ονειρεύομαι
σκέφτομαι συναρμολογούμαι φοβάμαι βρίσκομαι συλλογίζομαι
παντρεύομαι δέχομαι βάφομαι θυμάμαι ψήνομαι ρυθμίζομαι
εκμεταλλεύομαι υπόσχομαι κρύβομαι τσαλακώνομαι αρνούμαι
εμπιστεύομαι χτυπιέμαι αδικούμαι εγγυώμαι
κατασκευάζομαι φυλάγομαι εργάζομαι ακούγομαι

Άσκηση
7

Διάγραψε από κάθε ομάδα όσες λέξεις δεν είναι συγγενικές.

- α) φιλοφρόνηση, φιλότιμο, φυλλάδιο, φιλικός, φιλάρεσκος
- β) υπόληψη, κατάληψη, περίληψη, κάλυψη, ανάληψη
- γ) κάθοδος, πάροδος, είσοδος, επώδυνος, έφοδος

Άσκηση
8

Χώρισε τις σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους.

Λέξεις	α΄ συνθετικό	β΄ συνθετικό
εφαρμόζω	.....	.....
αφοπλίζω	.....	.....
καθησυχάζω	.....	.....
εφορμώ	.....	.....
μεθοριακός	.....	.....

Άσκηση
9

Γράψε παράγωγες λέξεις χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες καταλήξεις από το πλαίσιο.

-ικός, -ηση, -ευση, -ικότητα, -ευμένος, -ούμενος, -εύω

μέθοδος: .....

.....

καθοδηγώ: .....

.....

6η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

A. 25η Μαρτίου 1821

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Ποιες είναι οι αιτιολογικές και οι υποθετικές προτάσεις.
- Να διατυπώνεις μία ευχή.

Άσκηση
1

Σάρωσε για να θυμηθείς τις αιτιολογικές προτάσεις.

Άσκηση
2

Υπογράμμισε τις αιτιολογικές προτάσεις στις παρακάτω περιόδους.

- Επειδή αγοράσαμε καινούργιο αυτοκίνητο, θα πουλήσουμε το παλιό.
- Δεν πήγαμε βόλτα, αφού είχε περάσει η ώρα.
- Δεν τρώω θαλασσινά, διότι είμαι αλλεργική.
- Μια που δε θα έρθετε το καλοκαίρι στο νησί, θα έρθουμε εμείς στην Αθήνα.
- Ο Νίκος έπρεπε να αλλάξει ρούχα, γιατί έπαιξε στο πάρκο και λερώθηκε.

Άσκηση
3

Συμπλήρωσε τις παρακάτω κύριες (ανεξάρτητες) προτάσεις με δευτερεύουσες (εξαρτημένες) αιτιολογικές προτάσεις.

- α) Δε συνηθίζω να τρώω πολύ το βράδυ, ...
- β) Χθες έμεινα στο σπίτι, ...
- γ) ....., τον επισκεφθήκαμε στο νοσοκομείο.
- δ) ....., έκαναν μια βόλτα δίπλα στη θάλασσα.

Εάν συλλέξουμε στοιχεία από τον Άρη, γρήγορα θα γνωρίζουμε την ιστορία του κόκκινου πλανήτη.

Άσκηση
4

Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τις υποθετικές προτάσεις.

© www.shutterstock.com

Άσκηση
5

Σημείωσε στις παρακάτω προτάσεις ποια είναι η υπόθεση (**Υ**) και ποια η απόδοση (**Α**).

- α) Αν θες να δροισιστείς, μπορείς να φας ένα παγωτό.
- β) Πες πολλά χαιρετίσματα στον Θάνο, άμα τον δεις. Χαθήκαμε τελευταία.
- γ) Εάν δεν έχεις τι να κάνεις, έλα μια βόλτα με το ποδήλατο στο πάρκο.
- δ) Δε θα είχαν πάει όλα τόσο λάθος εάν είχαμε οργανώσει την εκδρομή μας εκ των προτέρων.
- ε) Αν μετά την παρεξήγηση με τη Δανάη την είχες πάρει τηλέφωνο, ίσως να τα είχατε ξαναβρεί.

Άσκηση
6

Συμπλήρωσε τους παρακάτω υποθετικούς λόγους.

- α) Αν δε φύγουμε εγκαίρως για το αεροδρόμιο, ...
- β) Εάν λέτε πάντα την αλήθεια, ...
- γ) ....., θα πάμε στο κέντρο της πόλης με ταξί.
- δ) Είτε ..... είτε ....., εμείς θα πάμε για μπάνιο στη λίμνη.

Άσκηση
7

Σάρωσε και χώρισε τους συνδέσμους σε αιτιολογικούς και υποθετικούς.

Άσκηση
8

Συμπλήρωσε τα κενά με τον κατάλληλο αιτιολογικό ή υποθετικό σύνδεσμο.

- α) Ας καθίσουμε να πιούμε έναν γρήγορο καφέ ..... συναντηθήκαμε.
- β) ..... δεν απάντησε στα μηνύματά μου, δεν ξέρω τι άλλο μπορώ να κάνω.
- γ) ..... όλα πάνε καλά απόψε, ο κίνδυνος για τη ζωή του θα ξεπεραστεί.
- δ) Δεν ήξερα τι να κάνω, ... βράδιαζε και η βενζίνη τελείωνε.
- ε) Φέτος δε θα πάμε διακοπές, ... οι τιμές ανέβηκαν κατακόρυφα.

Χρόνια πολλά
για τα γενέθλιά σου!
Να τα εκατοστήσεις!

Κύριε Φώτη,
να χαιρέσετε
την Αθηνά!

9
 άσκηση

Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τις λεκτικές πράξεις.

10
 άσκηση

Υπογράμμισε τις προτάσεις στις οποίες αποδίδεται η λεκτική πράξη για την ευχή.

- α) Μακάρι να πάνε όλα καλά και ο παππούς να βγει γρήγορα από το νοσοκομείο.
 β) Δε θα ξαναέρθεις μαζί μου, είσαι πολύ γκρινιάρης.
 γ) Να σας ζήσει το μωρό, να είναι υγιές και καλότυχο!
 δ) Πρόσεχε, Γιάννη, όταν φυσάει, πρέπει να ντύνεσαι ζεστά.
 ε) Καλό καλοκαίρι! Να περάσετε ωραία, να φάτε πολλά παγωτά και να κάνετε βουτιές!
 στ) Συγχαρητήρια! Και εις ανώτερα!

11
 άσκηση

Γράψε ευχές για καθεμία από τις παρακάτω περιστάσεις.

Περίσταση	Ευχές
καινούργιο σπίτι	.....
εξετάσεις	.....
προαγωγή	.....
γενέθλια	.....
ασθένεια	.....
αναχώρηση	.....
άφιξη	.....
πτυχίο	.....

12
 άσκηση

Σάρωσε για να δεις σύνθετες λέξεις που ανήκουν οικογένεια της λέξης «**σώμα**».

13
 άσκηση

Γράψε τρεις παράγωγες λέξεις από το ρήμα «**ορμώ**».

.....

Άσκηση
14

Σάρωσε και συμπλήρωσε τα κενά με λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη «σώμα».

Άσκηση
15

Συμπλήρωσε τον πίνακα με τις παράγωγες λέξεις.

Ρήμα	Ουσιαστικό	Επίθετο/Μετοχή
πολιορκώ	.....	.....
.....	συμφωνία	.....
.....	.....	μακάριος, -α, -ο
.....	σάλπισμα	.....
ακονίζω	.....	.....

Άσκηση
16

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις επιλέγοντας λέξεις από την προηγούμενη άσκηση.

- α) Η δεύτερη ..... του Μεσολογγίου διήρκησε από τον Απρίλιο του 1825 μέχρι τη ηρωική έξοδο την άνοιξη του 1826.
- β) Η Σουλιωτοπούλα κρατούσε στο χέρι της ένα γιαταγάνι καλά .....
- γ) Ήταν η ώρα της ανάπαυσης, ήχησε το σιωπητήριο .....
- δ) Τα είχαν ..... από πριν, έτσι δε χρειάστηκαν συζητήσεις μεταξύ τους.
- ε) Όλοι τον ..... αλλά έχει κι αυτός τα δικά του προβλήματα.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να αναγνωρίζω και να συντάσσω αιτιολογικές προτάσεις.					
• Να αναγνωρίζω και να συντάσσω υποθετικές προτάσεις.					
• Να διατυπώνω μία ευχή.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

6η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

Β. Πάσχα

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Ξανά τις αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις.
- Να σχηματίζεις σύνθετα λόγια ρήματα με τα «βαίνω» και «λαμβάνω» στον αόριστο και τον συνοπτικό μέλλοντα.

Κοιμάμαι βαθιά, ώστε να πετάω στα σύννεφα.

© www.shutterstock.com

1 άσκηση

Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τις αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις.

2 άσκηση

Σάρωσε για να θυμηθείς πότε το «**που**» εισάγει αποτελεσματική, αναφορική ή ειδική δευτερεύουσα πρόταση.

3 άσκηση

Υπογράμμισε τις αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις.

- Δήλωσα συμμετοχή ηλεκτρονικά, ώστε να μπορέσω να συμμετάσχω στην εκδρομή.
- Ταξίδεψε με αεροπλάνο, ώστε να έρθεις άμεσα.
- Περπατήσαμε τόσο πολύ, που κουραστήκαμε.
- Ήταν τόσο σκοτεινά στο δωμάτιο, που δε βλέπαμε τίποτα.
- Προσέχει πάντα στην τάξη, με αποτέλεσμα να παίρνει πάντα άριστα.
- Ο Νίκος έδωσε σαφείς οδηγίες για το πού θα βρεθούμε, ώστε να μη δυσκολευτούμε.
- Μου σχίστηκαν τα παπούτσια κι έτσι δεν μπόρεσα να έρθω.

Υπάρχουν ρήματα τα οποία στον αόριστο παρουσιάζουν κάποια ιδιομορφία, επειδή κλίνονται όπως τα αρχαία ελληνικά ρήματα. Τα ρήματα αυτά είναι κατά κανόνα σύνθετα. Λόγω της αρχαίας κλίσης τους, ο αόριστος στη νέα ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο στο γ' πρόσωπο ενικού και πληθυντικού.

- συμβαίνω, αποβαίνω, επεμβαίνω κ.λπ. (συν ή από ή επί + βαίνω [αόριστος στα αρχαία ελληνικά: έβην])
π.χ. **συνέβη, συνέβησαν, απέβη, απέβησαν, επενέβη, επενέβησαν** κ.λπ.
- καταλαμβάνω, εκλαμβάνω, συλλαμβάνω κ.λπ. (κατά ή εκ ή συν + λαμβάνω [αόριστος στα αρχαία ελληνικά: παθητικός αόριστος ελήφθη])
π.χ. **συνελήφθη-συνελήφθησαν**

Άσκηση
4

Σχημάτισε τον λόγο αόριστο των ρημάτων.

Ενεστώτας	Αόριστος γ' ενικό πρόσωπο	Αόριστος γ' πληθυντικό πρόσωπο
συμβαίνω		
αποβαίνω		
επεμβαίνω		
προβαίνω		
εκλαμβάνω		
προσλαμβάνω		
συλλαμβάνω		
καταλαμβάνω		
παραλαμβάνω		

Άσκηση
5

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ρημάτων της παρένθεσης στον συνοπτικό μέλλοντα.

- α) Αναρωτιέμαι πώς ..... (μεταβαίνω) το γρηγορότερο στο ξενοδοχείο διαμονής μου.
- β) Αν χρειαστεί, ... (επεμβαίνω) για να σώσω την κατάσταση.
- γ) Αν κάνεις βιαστικές κινήσεις, η απόφασή σου ..... (αποβαίνω) μοιραία για το μέλλον.
- δ) ..... (Επαναλαμβάνω) άραγε ο δάσκαλος το μάθημα;
- ε) Οι αρχές ..... (συλλαμβάνω) τους υπόπτους μετά τη μήνυση που κατετέθη εις βάρος τους.
- στ) Θα ..... (αντιλαμβάνομαι) τις συνέπειες όταν πάρουν τα αποτελέσματα.

Άσκηση
6

Συμπλήρωσε τον πίνακα με τις προστακτικές των ρημάτων, όπως στα παραδείγματα.

Ενεστώτας	Εξακολουθητική προστατική (ενεστώτα)		Συνοπτική προστατική (αορίστου)	
προβαίνω	πρόβαινε	προβαίνετε	-	προβείτε
επιβαίνω	.....	.....	-	.....
διαβαίνω	.....	.....	-	.....
επαναλαμβάνω	επαναλάμβανε	επαναλαμβάνετε	επανάλαβε	επαναλάβετε
προσλαμβάνω	.....	.....	.....	.....
περιλαμβάνω	.....	.....	.....	.....

7
 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις βάζοντας τη σωστή λέξη από το πλαίσιο στον κατάλληλο τύπο.

χαμένος, -η, -ο   προφανής, -ής, -ές   αλλοτινός, -ή, -ό
 απρόσεχτος, -η, -ο,   αφηρημένος, -η, -ο   ξάστερος, -η, -ο
 μαζεμένος, -η, -ο   απρόσμενος, -η, -ο

- α) Ο Μάνος από μικρός συνήθιζε να είναι .....
 και ..... Το μυαλό του έτρεχε πέρα από τα .....
- β) Κάτι βασανίζει τον Γιάννη. Φαίνεται να είναι ..... στις σκέψεις του.
- γ) Τη νύχτα της Ανάστασης ο ουρανός ήταν ..... και οι πιστοί
 ..... στο προαύλιο περίμεναν το «Χριστός Ανέστη».
- δ) Τα δίπατα σπίτια της Ξάνθης έχουν την αρχοντιά μιας .....
 εποχής.
- ε) Κάτι ..... θα συνέβη για να μην έρθει ο Στέλιος. Ας τον
 πάρουμε τηλέφωνο.

8
 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με επιρρήματα που παράγονται από τα επίθετα και τις μετοχές της προηγούμενης άσκησης.

- α) Μας επισκέφθηκε ..... και δεν είχα ετοιμάσει τίποτα για φαγητό.
- β) ..... και η προσπάθεια θα κατέληγε σε αποτυχία αφού ήταν
 ανοργάνωτη.
- γ) Προχωρούσε τόσο ..... που δεν είδε το αυτοκίνητο που ερχόταν.
- δ) Δεν πρόλαβα να τον χαιρετήσω, με κοίταξε .....
 και με προσπέρασε.

9
 άσκηση

Σάρωσε για να δεις τη σημασία της λέξης «κροκάλα».

10
 άσκηση

Γράψε τι σημαίνουν οι παρακάτω φράσεις.

α) Η ματιά πλανιέται στον χώρο.

.....

β) Ο νους του τρέχει πέρα από τα προφανή.

.....

γ) Μια ριπή ανέμου παρέσυρε τα φύλλα.

.....

δ) Εξαφανίστηκε από μπροστά μας εν ριπή οφθαλμού.

.....

11
 άσκηση

Αντιστοίχισε τις προτάσεις της αριστερής στήλης με τις σημασίες τους στη δεξιά στήλη.

Έχασε η Βενετιά βελόνι.	■	■	Οικονομική καταστροφή.
Χάσαμε τα αβγά και τα πασχάλια.	■	■	Έπαθε άνοια.
Έχασα το λόγια μου.	■	■	Έπαθε τρακ.
Όταν γράφει διαγώνισμα, τα χάνει.	■	■	Δίνω σημασία στις λεπτομέρειες και κάνω το σύνολο.
Βλέπει το δέντρο και χάνει το δάσος.	■	■	Απόλυση.
Έχασε την περιουσία του.	■	■	Έμεινα άφωνος.
Έχασα τη δουλειά μου.	■	■	Κάτι είναι ασήμαντο, αδιάφορο.
Τα έχει χαμένα.	■	■	Τρομάξαμε, σαστίσαμε.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να σχηματίζω τις αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις.					
• Να σχηματίζω σύνθετα λόγια ρήματα με τα «βαίνω» και «λαμβάνω» στον αόριστο και τον συνοπτικό μέλλοντα.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

6η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

Γ. Ποντιακός ελληνισμός

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Ξανά τις τελικές, εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις.
- Ξανά να αναγνωρίζεις φράσεις που δηλώνουν υπόσχεση και απαγόρευση.

© www.shutterstock.com

Άσκηση
1

Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τις τελικές προτάσεις.

Άσκηση
2

Υπογράμμισε τις τελικές προτάσεις στις παρακάτω περιόδους.

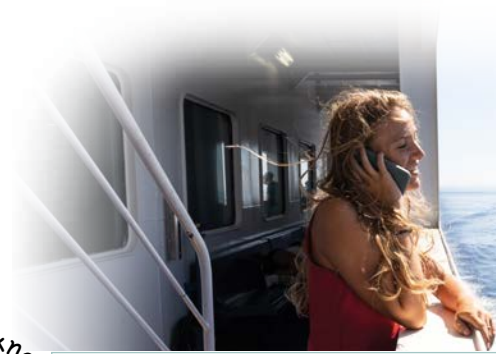
- Τρέξαμε για να προλάβουμε το καράβι πριν σαλπάρει.
- Θα πάω στα μαγαζιά να αγοράσω δώρα για το Πάσχα.
- Όλοι προσπαθούμε να πετύχουμε το καλύτερο.
- Κάθε βράδυ βγαίνουμε έξω για να περπατήσουμε.
- Έκανε πολύ κρύο ώστε να βγουν έξω για να παίξουν.

Άσκηση
3

Συνέχισε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας «να» και «για να» ώστε να δηλώνεται ο σκοπός.

- α) Πολλοί άνθρωποι φεύγουν στο εξωτερικό .....
- β) Ο γιατρός έγραψε συνταγή για αντιβίωση .....
- γ) Έπρεπε να μου τηλεφωνήσεις .....
- δ) Γυμνάζομαι καθημερινά .....

Το πλοίο απέπλευσε με καθυστέρηση, **αν και** είχε δυνατό αέρα. Τουλάχιστον θα φτάσουμε στον προορισμό μας **κι** **ας** ταλαιπωρηθούμε.

© www.shutterstock.com

Άσκηση
4

Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τις εναντιωματικές και τις παραχωρητικές προτάσεις.

Άσκηση
5

Σημείωσε στις παρακάτω προτάσεις ποια είναι εναντιωματική (**Ε**) και ποια παραχωρητική (**Π**).

- α) Θα έρθω μαζί σας, κι **ας** βαριέμαι αφόρητα.
- β) Μολονότι δεν πεινούσα πολύ, τσίμπησα κάτι στα γρήγορα πριν φύγω.
- γ) Δεν έγραφα καλά στο διαγώνισμα, ενώ **είχα** διαβάσει.
- δ) Και να βρέξει, **εμείς** θα βγούμε για παιχνίδι στο πάρκο.
- ε) Μολονότι δεν **είχαμε** πολύ χρόνο, προχωρήσαμε στο επόμενο μάθημα.
- στ) Και **που** το εξήγησα **τι** είχε συμβεί, τζάμπα κόπος.

Άσκηση
6

Μετάτρεψε τις υπογραμμισμένες προτάσεις σε εναντιωματικές χρησιμοποιώντας τους κατάλληλους συνδέσμους.

- α) Η Ελένη διάβαζε όλο το βράδυ. Νύσταζε πάρα πολύ.

.....

β) Ήμασταν πολύ κουρασμένες. Κάναμε πολλές δουλειές στο σπίτι.

γ) Θα πω την άποψή μου. Διαφωνούν όλοι οι παρευρισκόμενοι.

Μη ζωγραφίζεις με τους μαρκαδόρους μου, θα τους χαλάσεις.

Σου υπόσχομαι ότι θα είμαι πολύ προσεκτική.

© www.shutterstock.com

Άσκηση
7

Πήγαινε στην άσκηση 9 της υποενότητας 6.1 για να θα θυμηθείς τις λεκτικές πράξεις. Στη συνέχεια σημείωσε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις που αφορούν τις λεκτικές πράξεις είναι σωστές (**Σ**) και ποιες λανθασμένες (**Λ**).

	Σ	Λ
α) Βγες αμέσως έξω από το δωμάτιό μου. (υπόσχεση)		
β) Να μην ξαναπείς ψέματα στους φίλους σου. (απαγόρευση)		
γ) Μακάρι να πάνε όλα καλά με το χειρουργείο σου. (ευχή)		
δ) Θα φέρω εγώ γλυκά για το τραπέζι. (υπόσχεση)		
ε) Εύχομαι να μη χαλάσει ο καιρός το βράδυ. (απαγόρευση)		
στ) Υπόσχομαι να γίνουν όλα όπως τα θέλεις. (ευχή)		
ζ) «ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΝΑ ΠΕΤΑΤΕ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ» (απαγόρευση)		
η) Δε θα παίξεις ηλεκτρονικά παιχνίδια το βράδυ. (απαγόρευση)		
θ) Ελπίζω τα όνειρά μου να γίνουν πραγματικότητα. (ευχή)		

8
 άσκηση

Σάρωσε και σημείωσε αν στις περιόδους αποδίδεται η λεκτική πράξη της υπόσχεσης, της απαγόρευσης ή της ευχής.

9
 άσκηση

Διάγραψε τις προτάσεις στις οποίες δεν αποδίδονται οι λεκτικές πράξεις της υπόσχεσης ή της απαγόρευσης.

- α) Καλό Σαββατοκύριακο! Ελπίζω να περάσεις καλά!
- β) Τι όμορφα που περάσαμε απόψε, σίγουρα θα το ξανακάνουμε!
- γ) Μακάρι όλοι οι άνθρωποι να ήταν ειλικρινείς και δίκαιοι.
- δ) Δε θα πιστέψω ξανά ό,τι και να μου πεις.
- ε) Μπορείς να μου κάνεις τη χάρη και να κλείσεις το παράθυρο;
- στ) Δε θα βγεις έξω χωρίς ζακέτα, θα κάνει πολύ κρύο απόψε.

10
 άσκηση

Γράψε τι σημαίνουν οι παρακάτω φράσεις.

- α) Εισπράττω τα δέοντα.
- .....

- β) Τα σπίτια έχασκαν κλειστά.
- .....

- γ) Γίνομαι η σκιά του εαυτού μου.
- .....

11
 άσκηση

Γράψε με τη βοήθεια του **λεξικού** σου τι σημαίνουν οι παρακάτω λέξεις και φράσεις.

ανελέητος: .....

τάγματα εργασίας: .....

διωγμός: .....

εκτοπισμός: .....

δίωξη: .....

Άσκηση
12

Γράψε τα αντώνυμα των παρακάτω λέξεων. Στη συνέχεια για κάθε λέξη γράψε ένα ουσιαστικό που να ανήκει στην ίδια οικογένεια λέξεων.

Ρήμα	Αντίθετο ρήμα	Παράγωγο ουσιαστικό
φροντίζω		
ανθίζω		
προσέχω		
υψώνω		

Άσκηση
13

Σάρωσε και επίλεξε τις σωστά ορθογραφημένες λέξεις.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζω τις τελικές, εναντιωματικές και παραχωρητικές προτάσεις. 					
<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζω φράσεις που δηλώνουν υπόσχεση και απαγόρευση. 					

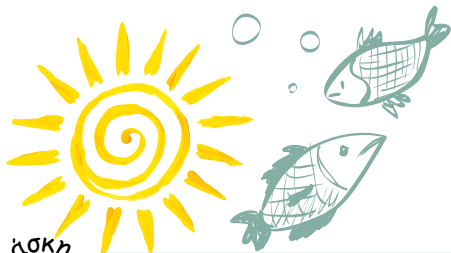
1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

© shutterstock.com

6η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

Δ. Καλοκαίρι

1
Άσκηση

Βρες τις δευτερεύουσες προτάσεις και γράψε το είδος τους.

- α) Αν και δεν είχαμε αγοράσει δώρο για τα γενέθλια του Αντώνη, περάσαμε από το σπίτι του για να του πούμε τα χρόνια πολλά. (.....) (.....)
- β) Επειδή φτάσαμε νωρίτερα, μας άφησαν να μπούμε στο μουσείο, μολονότι ο κανονισμός δεν το προέβλεπε. (.....) (.....)
- γ) Για να πας καλά σε ένα διαγώνισμα, κι αν μην έχεις διαβάσει καλά, θα πρέπει να είσαι πολύ συγκεντρωμένος τη στιγμή που γράφεις. (.....) (.....)
- δ) Φώναξε τόσο δυνατά, που όλοι τον άκουσαν, γιατί είχε ησυχία. (.....) (.....)

2
Άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο των ρημάτων της παρένθεσης.

- α) Ο Αριστοτέλης ..... (προλαμβάνω, αόριστος) σε νέα εταιρεία και ..... (προβαίνω, συνοπτικός μέλλοντας) σε όλες τις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις.
- β) Τα παιδιά ..... (παραβαίνω, ενεστώτας) τους κανόνες ασφαλείας και οι εκπαιδευτικοί ..... (επεμβαίνω, ενεστώτας) για να μη γίνει ατύχημα.
- γ) Δεν ξέρω τι του ..... (συμβαίνω, αόριστος) στο παρελθόν και αντιδρά έτσι.
- δ) Η συμβουλή μου είναι ..... (απολαμβάνω, εξακολουθητική προστακτική ενεστώτα) ό,τι ωραίο σου ..... (συμβαίνει, ενεστώτας) και να μη σκέφτεσαι το αύριο.
- ε) « ..... (Συλλαμβάνω, εξακολουθητική προστακτική ενεστώτα) τον αμέσως, έχουμε σήμα ότι καταζητείται», είπε ο αστυνομικός στον συνάδελφό του.

Άσκηση
3

Γράψε προτάσεις στις οποίες να αποδίδονται οι λεκτικές πράξεις της ευχής, της υπόσχεσης και της απαγόρευσης.

α) .....

.....

β) .....

.....

γ) .....

.....

Άσκηση
4

Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

- Αν πάμε τελικά να πάρουμε την Άννα από το αεροδρόμιο, θα γλιτώσουμε πολύ χρόνο, αφού τα μέσα μεταφοράς έχουν απεργία.

- α) υποθετική, τελική, κύρια, χρονική
- β) υποθετική, τελική, κύρια, αιτιολογική
- γ) υποθετική, κύρια, τελική, χρονική

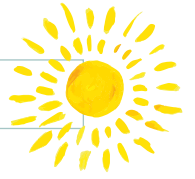
- Επειδή άργησα να φτάσω στο σχολείο, μολονότι έβρεχε, ο θυρωρός δε με άφησε να μπω μέσα, ώστε να μη βραχώ τελείως.

- α) αιτιολογική, εναντιωματική, κύρια, αποτελεσματική
- β) αιτιολογική, αποτελεσματική, κύρια, τελική
- γ) αιτιολογική, εναντιωματική, κύρια, τελική

- Τους ακολούθησα για μπάνιο στη θάλασσα, αν και δεν είχα πολλή όρεξη, γιατί ήξερα ότι θα περάσουμε υπέροχα.

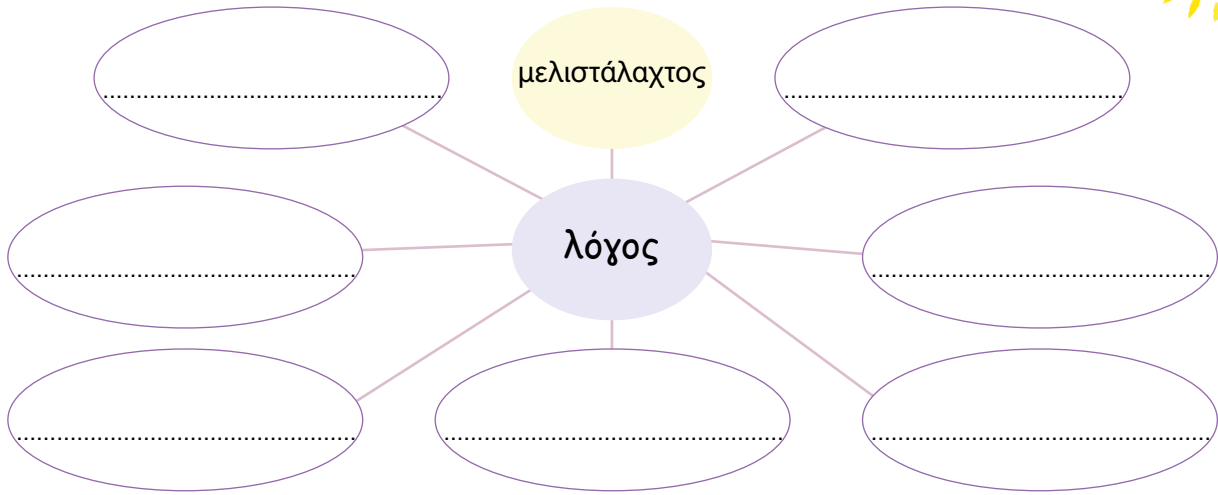
- α) κύρια, εναντιωματική, αιτιολογική, ειδική
- β) κύρια, παραχωρητική, αιτιολογική, ειδική
- γ) κύρια, εναντιωματική, αιτιολογική, ειδική

5 άσκηση

Γράψε τι μπορεί να είναι ο λόγος κάποιου.

6 άσκηση

Γράψε τι σημαίνουν οι παρακάτω φράσεις.

α) Ανταποδίδω τα ίσα.

.....

β) Ανταποδοτική ανακύκλωση.

.....

7 άσκηση

Γράψε για κάθε λέξη μία συνώνυμή της.

μελιστάλαχος	.....	αποδοτικός	.....
νηνεμία	.....	οδεύω	.....
ξορκίζω	.....	άποψη	.....
μουσαφίρης	.....	μεταμορφώνω	.....
θύμηση	.....	βέλτιστος	.....
συνδιαλέγομαι	.....	εκτιμώ	.....
αναιρώ	.....	ανταπόκριση	.....

7η ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟ ΣΥΜΠΤΑΝ

Α. Μαθαίνω για το διάστημα

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να διακρίνεις το υποκείμενο, το αντικείμενο και το κατηγορούμενο.
- Να χρησιμοποιείς τις λέξεις «παρατηρητήριο» και «παν».
- Την ορθογραφία των καταλήξεων των συγγενικών λέξεων του ρήματος «παρατηρώ».

Άσκηση
1

Σάρωσε για να θυμηθείς πώς βρίσκουμε το υποκείμενο, το αντικείμενο και το κατηγορούμενο μέσα στις προτάσεις.

Άσκηση
2

Υπογράμμισε τα υποκείμενα του ρήματος στο παρακάτω κείμενο.

Μεγάλωνε η Θεοδώρα. Μεγάλωνε και η φήμη της. Άρχισαν να την επισκέπτονται λογής λογής άνθρωποι. Πρώτα απ' τα γύρω χωριά, μετά από μακρινές πολιτείες και σε λίγο από τα πέρατα του κόσμου. Άλλοι ήθελαν να τη γνωρίσουν από περιέργεια. Άλλοι να τη ρωτήσουν για τα ακατανόητα μυστήρια της ζωής. Άλλοι να ζητήσουν τη γνώμη της σε μεγάλες αποφάσεις που έπρεπε να πάρουν και άλλοι μόνο για να τη δουν. Η θέα της ομορφιάς της και μόνο, λέγανε, παρηγορούσε τις βασανισμένες ψυχές.

Βασιλική Νευροκοπλή, *Το παραμύθι της μουσικής*, Λιβάνης, 2008

Άσκηση
3

Σε ποια πτώση βρίσκονται οι λέξεις που υπογράμμισες;

Άσκηση
4

Υπογράμμισε τα αντικείμενα των ρημάτων στο παρακάτω κείμενο.

Έκανε στην άκρη τη γαλάζια κουρτίνα της καμπίνας και είδε δέντρα, πολλά δέντρα, μόνο δέντρα, κορμούς δέντρων, κλαδιά και φυλλώματα, μέχρι εκεί που πήγαινε το μάτι. Πήρε το σακιδίό της, το ξύλινο σπαθί της, άνοιξε την πόρτα της άμαξας και πήδηξε έξω σε ένα πυκνό δάσος. Τέντωσε τα χέρια της, κούνησε το κεφάλι της να ξεπιαστεί και άκουσε ένα μικρό τρίξιμο στη σπονδυλική στήλη και στον αυχένα. Ένιωσε λίγο καλύτερα. Έφτιαξε το λαστιχάκι που έπιανε την αλογοουρά της κοιτάζοντας τριγύρω. Η άμαξα βρισκόταν κρυμμένη σε ένα πυκνό δασύλλιο. Τα δυο μαύρα άλογα κοιμόντουσαν του καλού καιρού – είχαν εξαντληθεί, έσερναν την άμαξα το μεγαλύτερο διάστημα της νύχτας.

Σπύρος Γιαννακόπουλος, *Το κορίτσι με το ξύλινο σπαθί*, Πατάκης, 2016

Άσκηση
5

Σε ποια πτώση βρίσκονται οι λέξεις που υπογράμμισες;

Υπάρχουν κάποια ρήματα, τα **συνδεδετικά**, που συνδέουν το υποκείμενο της πρότασης με κάποια άλλη λέξη, που ονομάζεται **κατηγορούμενο**. Αυτή η λέξη φανερώνει μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό που έχει το υποκείμενο.

Π.χ. Η Σοφία είναι γρήγορη.

Ο Σταύρος έγινε γιατρός.

Οι λέξεις «γρήγορη» και «γιατρός» είναι τα κατηγορούμενα στα υποκείμενα των παραπάνω προτάσεων.

Ας θυμηθούμε κάποια **συνδεδεικμένα ρήματα**: είμαι, υπάρχω, γίνομαι, γεννιέμαι, πεθαίνω, διορίζομαι, εκλέγομαι, θεωρούμαι, λέγομαι, ονομάζομαι, φαίνομαι, κάθομαι, στέκομαι κ.ά.

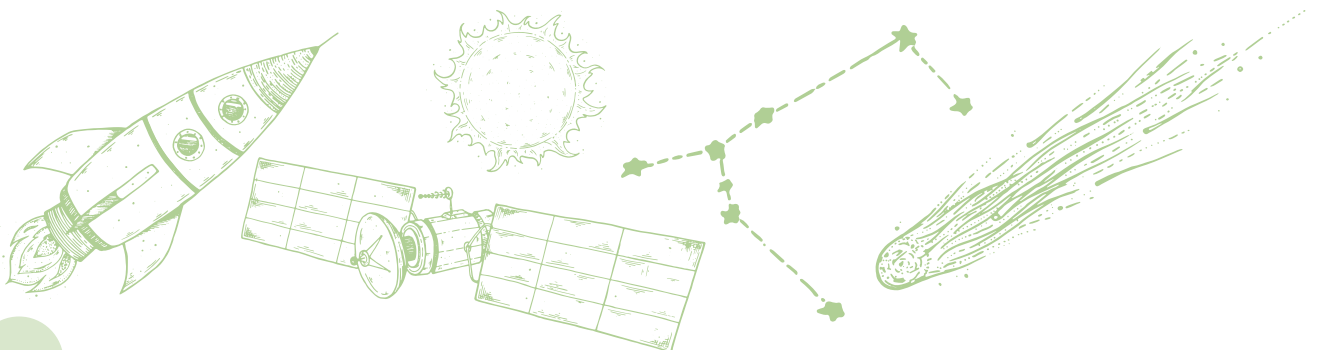
Άσκηση

6

Υπογράμμισε τα κατηγορούμενα των υποκειμένων των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις.

- α) Ο δαφνοστεφανωμένος στρατάρχης έμεινε έκθαμβος και άλαλος μπροστά στο θέαμα αυτό.
- β) Ο Χόκλμπερι ήταν ελεύθερος να πάει όπου θέλει σύμφωνα με το κέφι του... Ήταν ο πρώτος που εγκαινίαζε την ξυπολουσιά την άνοιξη και ο τελευταίος που έβαζε παπούτσια το φθινόπωρο.
- γ) Τα σκουνητήματα, τα μουρμουρητά και τα συνθηματικά κλεισίματα των ματιών εξακολούθησαν για λίγο ακόμη, μα ο Τομ φαινόταν σαν να μην έδινε καμιά σημασία. Καθόταν ήσυχος, με τους αγκώνες ακουμπισμένους στο θρανίο κι έκανε πως μελετούσε το βιβλίο του.
- δ) Παλιόπαιδο! έκανε εκείνη και του έδωσε μια με το χέρι, έγινε κατακόκκινη, μα δε φαινόταν και τόσο πολύ θυμωμένη.
- ε) Για μερικές τρομερές στιγμές ο δάσκαλος στάθηκε πάνω από το κεφάλι του σιωπηλός και ύστερα, χωρίς να πει μια λέξη, γύρισε πίσω στην έδρα του.
- στ) «Είναι ο Τομ Σόγερ, ο πειρατής, ο τρόμος των θαλασσών».
- ζ) – Όχι, Χοκ, ο Τομ είναι τίμιος! Σίγουρα, θα γυρίσει πίσω, δε γίνεται λιποτάκτης. Ξέρεις πως αυτό θα ήταν ντροπή για έναν πειρατή, κι όσο γι' αυτό ο Τομ είναι πολύ φιλότιμος.

Οι προτάσεις είναι από το βιβλίο του Μαρκ Τουέιν, *Τομ Σώγερ*, Βοσκάκης, 1984

7
άσκηση

Στο κείμενο που διάβασες στο βιβλίο σου βρήκες τη λέξη «**παρατηρητήριο**». Διάγραψε όλες από τις παρακάτω λέξεις δεν είναι συγγενικές της.

επιτήρηση   παρατήρηση   διάτρηση   διατήρηση
αντίρρηση   συντήρηση

8
άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με την κατάλληλη λέξη από το πλαίσιο.

παρατήρηση   παρατηρητικότητα   απαρατήρητος   παρατηρείται

- α) Κατάφερε να περνά ..... μέσα στο πλήθος και να ξεφεύγει από αυτούς που τον παρακολουθούσαν.
- β) Τα τελευταία χρόνια ..... μια αλλαγή στη θερμοκρασία.
- γ) Η ..... της τη βοήθησε να εντοπίσει γρήγορα το λάθος.
- δ) Ο διαιτητής έκανε ..... στους παίκτες για τις άσκοπες καθυστερήσεις.

9
άσκηση

Στο κείμενο που διάβασες στο βιβλίο σου βρήκες τη λέξη «**σύμπαν**». Είναι απλή ή σύνθετη λέξη; Αν είναι σύνθετη, ποια είναι τα συνθετικά της;

10
άσκηση

Αντιστοίχισε τις προτάσεις της αριστερής στήλης με τη σημασία τους στη δεξιά στήλη.

Θεωρεί ότι είναι το κέντρο
του σύμπαντος.

Είσαι το παν για μένα.

Το απόλυτα σημαντικό.

Εγωκεντρισμός.

Άσκηση
11

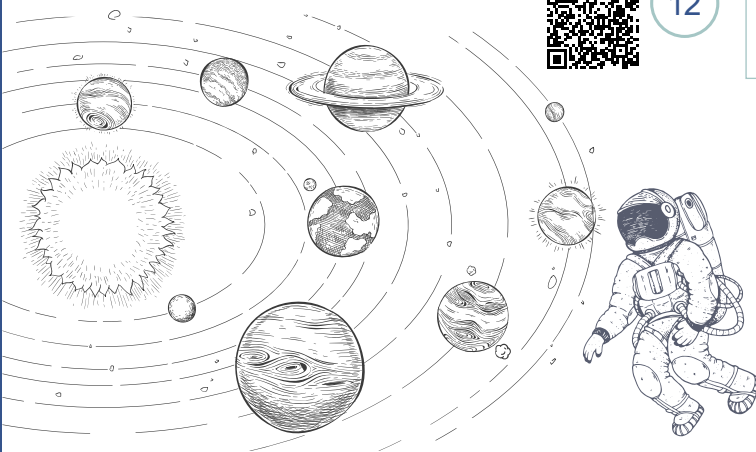
Συμπλήρωσε τις καταλήξεις από την οικογένεια λέξεων του «**παρατηρώ**».

- α) Ο αδελφός μου είναι πολύ παρατ ..... Τίποτα δεν του ξεφεύγει.
- β) Μου κάνει συνεχώς πολλές παρατ ..... και εκνευρίζομαι.
- γ) Δυστυχώς, δεν έχω μεγάλη παρατ ..... και δεν πρόσεξα τι έγραφε η επιγραφή.
- δ) Αυτό το φαινόμενο παρατ ..... συχνά στην περιοχή μας.
- ε) Μαμά, δεν παρατ ..... τίποτα διαφορετικό σήμερα στην εμφάνισή μου;
- στ) Προσπάθησα να περάσω απαρατ ....., αλλά σκόνταψα κι έριξα το γυάλινο βάζο με τα λουλούδια.

Άσκηση
12

Σάρωσε και επέλεξε όσες λέξεις ΔΕΝ είναι συνώνυμες της λέξης «**αστήρικτος**».

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να διακρίνω το υποκείμενο, το αντικείμενο και το κατηγορούμενο.					
• Να εντάσσω στο λεξιλόγιό μου τις λέξεις «παρατηρώ» και «παν».					
• Να σχηματίζω και να γράφω σωστά παράγωγες λέξεις από το ρήμα «παρατηρώ».					

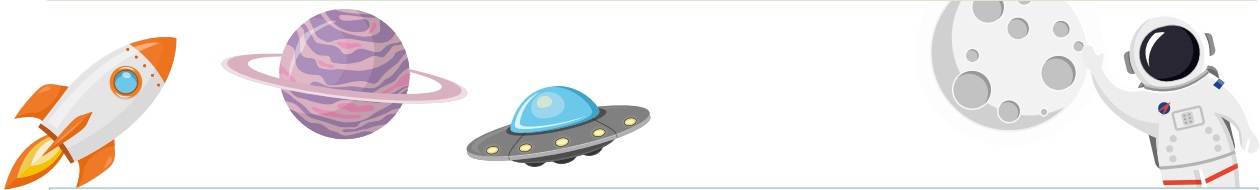
1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

B. Ένα ταξίδι στη Σελήνη

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να διακρίνεις τους προσδιορισμούς και τη συντακτική λειτουργία τους στην πρόταση.
- Να εμπλουτίζεις το λεξιλόγιό σου με τις λέξεις «ηλιακός, -ή, -ό» και «αναπάντεχος, -η, -ο».
- Την ορθογραφία καταλήξεων και θέματος διάφορων λέξεων.

Πολλές φορές μέσα στην πρόταση συναντάμε λέξεις ή φράσεις που δεν ανήκουν στα απαραίτητα συστατικά μιας πρότασης, αλλά μας δίνουν **επιπλέον πληροφορίες** για άλλες λέξεις, και λέγονται **προσδιορισμοί**.

άσκηση
1

Στις παρακάτω προτάσεις υπογράμμισε τους προσδιορισμούς και γράψε στην παρένθεση τη λέξη που προσδιορίζουν, όπως στο παράδειγμα.

- α) Η Μαρία, η ξαδέλφη μου, αγόρασε ένα αγρόκτημα. (.....)
- β) Ο Αντώνης, ο γιατρός, με εξέτασε. (.....)
- γ) Είδα τον Μιχάλη, τον συμμαθητή σου. (.....)
- δ) Έχω έναν θησαυρό, τη φίλιά μας. (.....)

άσκηση
2

Στην παραπάνω άσκηση να εντοπίσεις σε ποια πτώση βρίσκονται οι λέξεις που υπογράμμισες καθώς και οι λέξεις που έγραψες στην παρένθεση. Τι παρατηρείς;

.....

.....

Τα ουσιαστικά που βρίσκονται στην ίδια πτώση με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν ονομάζονται **ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί**.

Άσκηση
3

Υπογράμμισε τους προσδιορισμούς στις παρακάτω προτάσεις και γράψε στην παρένθεση τη λέξη που προσδιορίζουν.

- α) Τα μάτια του μωρού βούρκωσαν. (.....)
- β) Ακούστηκε ο ήχος του κουδουνιού. (.....)
- γ) Έφτιαξα μια συνταγή της γιαγιάς μου. (.....)

Άσκηση
4

Στην παραπάνω άσκηση να εντοπίσεις σε ποια πτώση βρίσκονται οι λέξεις που υπογράμμισες, καθώς και οι λέξεις που έγραψες στην παρένθεση. Τι παρατηρείς;

.....

.....

Τα ουσιαστικά που βρίσκονται σε διαφορετική πτώση με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν ονομάζονται **ετερόπτωτοι προσδιορισμοί**.

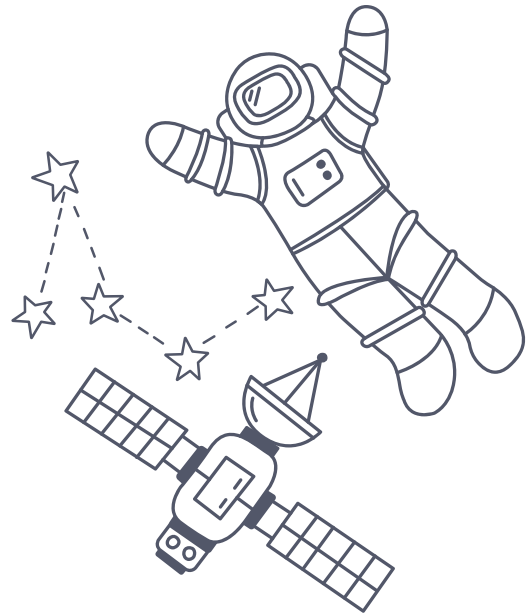

5 άσκηση

Υπογράμμισε στις προτάσεις τους προσδιορισμούς που θα εντοπίσεις.

- α) Κατακόκκινος ο Θανάσης έκρυσε το σημείωμα.
- β) Ενημέρωσε τα παιδιά της διπλανής τάξης.
- γ) Ο πατέρας ανήσυχος άκουγε τις ειδήσεις.
- δ) Κοίταζε τη φωτογραφία του ηθοποιού.
- ε) Άκουσα τη φωνή της μαμάς.
- στ) Η κυρία Γιάννα, η δασκάλα μας, μοίρασε τα βιβλία.
- ζ) Δε μας λες όλη την αλήθεια.
- η) Ζούσε στο βουνό, το Πήλιο.

6 άσκηση

Σάρωσε για να δεις τις προθετικές φράσεις σε ρόλο προσδιορισμού.

7 άσκηση

Υπογράμμισε τις προθετικές φράσεις και γράψε στην παρένθεση τη λέξη που προσδιορίζουν.

- α) Ο Πέτρος μελετά με σύστημα. (.....)
- β) Από το πρωί ξεκίνησαν τις ετοιμασίες. (.....)
- γ) Στεκόμασταν στην εξώπορτα. (.....)
- δ) Το έσπασα κατά λάθος. (.....)
- ε) Το έφτιαξα για σένα, με αγάπη. (.....)
- στ) Η καλή μέρα από το πρωί φαίνεται. (.....)
- ζ) Από το παράθυρο έβλεπα τη θάλασσα. (.....)
- η) Το ταξίδι στη Σελήνη έγινε πραγματικότητα. (.....)

Άσκηση
8

Σάρωσε για να δεις τις επιρρηματικές φράσεις σε ρόλο προσδιορισμού.

Άσκηση
9

Υπογράμμισε τις επιρρηματικές φράσεις και γράψε στην παρένθεση τη λέξη που προσδιορίζουν.

- α) Τα παιδιά βάνιζαν πλάι πλάι. (.....)
- β) Ήταν απίστευτα υπομονετική. (.....)
- γ) Σπατάλησε πάρα πολύ χρόνο. (.....)
- δ) Του χρόνου θα μετακομίσουμε. (.....)
- ε) Η γιαγιά μας θα έρθει το απόγευμα. (.....)
- στ) Εγώ κοιμάμαι νωρίς. (.....)
- ζ) Χριστίνα, τρέξε γρήγορα! (.....)
- η) Ελάτε εδώ, θέλω να σας μιλήσω. (.....)

Άσκηση
10

Στο κείμενο που διάβασες στο βιβλίο σου βρήκες τη λέξη «**ηλιακό**». Διάγραψε από τις παρακάτω λέξεις εκείνη που δεν είναι συγγενική.

προσήλιο ηλιοστάσιο υψήλιος ηλιακός ηλικιακός ηλιοφάνεια

11
 άσκηση

Με ποιες από τις παρακάτω λέξεις μπορείς να συνδυάσεις το επίθετο «ηλιακός, -ή, -ό»; Γράψε από μία πρόταση για καθέναν από τους συνδυασμούς που σκέφτηκες.

σύστημα αθλητισμός διάθεση ρολόι κάδρο ενέργεια
 χαρά θερμοσίφωνα χαρακτήρας ακτινοβολία εξοπλισμός

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12
 άσκηση

Στο κείμενο που διάβασες στο βιβλίο σου βρήκες τη λέξη «αναπάντεχη». Γράψε Σ για τις συνώνυμες και Α για τις αντώνυμες με αυτήν λέξεις.

απρόβλεπτη	
ανυπολόγιστη	
προβλέψιμη	
προσδοκώμενη	
αναμενόμενη	
απρόσμενη	
ξαφνική	

Άσκηση
13

Συμπλήρωσε τα κενά στις λέξεις των αποσπασμάτων.

Αν θέλεις της καρδούλας μου να κάμεις το χατίρι
πόχει μ' εσέ παιδιάστ..... κους καημούς και καλοσ.....,
το παραμ.....θι να μου πεις με τη βασ...λοπούλα
που σ' άκουε και μ' αν.....χτό το στόμα είχε μείνει
προχτές, σαν το πρ.....τόλεγες, η νια σου η αδερφούλα.
Ήταν της Ηλιογέν.....της που μια Λαμπρή εγεννήθη,
κι είχε τον ήλιο πρ.....σ.....πο και το φεγγάρι στήθη

Κωστής Παλαμάς, «Της Ηλιογέννητης»

Όσα άστρα είναι στον ουρανό, μαργαρ.....ταρένια μου, και λάμπουν ένα ένα
τόσες φορές τα μάτια μου δακρ.....σανε για σένα.

Δεν είσαι μάνας γέν.....μα, μαργαριταρένια μου, ούτε Θεό φοβάσ.....

Αναστενάζ....., δε μ' ακούς, κλ.....ω, δε με λ.....πάσ.....

Παραδοσιακό

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να εντοπίζω τους προσδιορισμούς και τη συντακτική λειτουργία τους στην πρόταση.					
• Να χρησιμοποιώ σωστά τα επίθετα «ηλιακός, -ή, -ό» και «αναπάντεχος, -η, -ο».					
• Να γράφω σωστά καταλήξεις και θέματα λέξεων.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να διακρίνεις τις προτάσεις σε απλές, επαυξημένες και ελλειπτικές.
- Να εμπλέκεις το χιούμορ στον γραπτό λόγο.
- Να εμπλουτίζεις το λεξιλόγιό σου με λέξεις που παράγονται από το ρήμα «ρέω».
- Να γράφεις σωστά την ορθογραφία των συγγενικών λέξεων του ρήματος «ρέω».

1
Άσκηση

Σάρωσε για να δεις τη διάκριση των προτάσεων σε απλές, επαυξημένες και ελλειπτικές.

2
Άσκηση

Βάλε ✓ σε όσες προτάσεις είναι απλές.

α) Ο Νικόλας παίζει πιάνο.	
β) Κάθε μέρα η Μαρία αθλείται.	
γ) Τα παιδιά έμειναν ευχαριστημένα.	
δ) Η γάτα έδειχνε τα νύχια της.	
ε) Κρεμάσαμε τις κουρτίνες.	
στ) Ο Γιάννης με περίμενε έξω από το σπίτι.	
ζ) Το μωρό κοιμόταν ήσυχα στην κούνια.	
η) Ο Μιχάλης απολάμβανε το ηλιοβασίλεμα.	
θ) Φτάσαμε στην ώρα μας!	

Άσκηση
3

Συμπλήρωσε τις προτάσεις ώστε να γίνουν επαυξημένες, όπως στο παράδειγμα.

Η Δανάη κοιμάται.

Κάθε βράδυ, η μικρή Δανάη κοιμάται μαζί με το αρκουδάκι της.

α) Φάγαμε κεράσια.

.....

β) Ελάτε!

.....

γ) Βρήκα τον θησαυρό.

.....

δ) Παίζουμε ποδόσφαιρο.

.....

ε) Είμαστε φίλοι.

.....

Άσκηση
4

Να μετατρέψεις τις παρακάτω προτάσεις σε ελλειπτικές παραλείποντας όσους όρους της πρότασης μπορούν να εννοηθούν.

α) Σου εύχομαι να έχεις ένα καλό ταξίδι!

.....

β) Ελπίζω εσείς να έχετε καλή όρεξη για να φάτε το φαγητό σας.

.....

γ) Θέλω να σου εκφράσω τα συγχαρητήριά μου για την επιτυχία σου.

.....

δ) Εύχομαι εσύ να ζήσεις χρόνια πολλά!

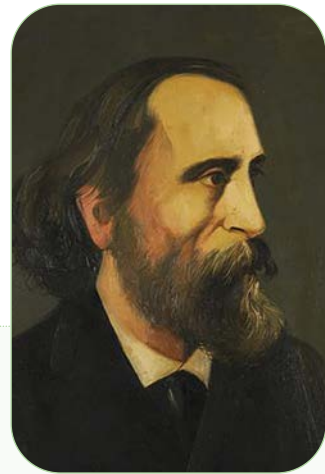
.....

ε) Θεωρώ ότι εσείς καλώς ήρθατε εδώ στο σπίτι μας σήμερα.

.....

Χιούμορ είναι η ικανότητα να αντιμετωπίζει κανείς την πραγματικότητα με εύθυμη διάθεση, παρουσιάζοντας τις διάφορες καταστάσεις με φαινομενική σοβαρότητα και αδιαφορία, πίσω από τις οποίες κρύβεται η σάτιρα και η άκακη ειρωνεία.

© www.nhmuseum.gr

Ο Γεώργιος Σουρής ήταν σατιρικός ποιητής.
Δε δίσταζε να σατιρίσει ακόμη και τον εαυτό του.

Μπόι δυο πήχες,
κόψη κακή
γένια με τρίχες
εδώ κι εκεί.

Δυο μαύρα μάτια,
χωρίς κακία,
γεμάτα λαύρα,
μα και βλακεία.

Πηγάδι στόμα,
μαλλιά χυτά,
γεμιζεις στρώμα
μόνο μ' αυτά.

Κανένα χρώμα
δεν της ταιριάζει,
κι ακόμα τώρα,
βαφές αλλάζει.

Κούτελο θείο,
λίγο πλατύ,
τρανό σημείο
του ποιητή.

Μακρύ ρουθούνι,
πολύ σχιστό,
κι ένα πιχούνι
σαν τον Χριστό.

Μούρη αγρία
και ζαρωμένη,
χλωμή και κρύα,
σαν πεθαμένη.

Δόντια φαφούτη,
όλο σχισμάδες,
ύφος τσιφούτη,
για μαστραπάδες.

Άσκηση
5

Αντέχεις να κάνεις κι εσύ το ίδιο για την εικόνα σου; Παρουσίασε με χιουμοριστικό τρόπο ένα στοιχείο του εαυτού σου ή της καθημερινότητάς σου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6
Άσκηση

Στο κείμενο που διάβασες στο βιβλίο σου, βρήκες τη λέξη «καταρρεύσουν». Χώρισέ τη στα δύο συνθετικά της.

α' συνθετικό

β' συνθετικό

7
Άσκηση

Σάρωσε για να δεις την οικογένεια λέξεων του ρήματος «ρέω».

8
Άσκηση

Διάγραψε όσες λέξεις δεν είναι συγγενικές με το ρήμα «ρέω».

ροή παρουσία ρεύμα αντίρρηση φάρος παχύρρευστος
ιλαρός ανάρρωση υδροροή διαρροή κατάρρευση
κατήφορος παλίρροια Καλλιρρόη εύρος ρυθμός
αναρρίχηση καρωτίδα μεταρρύθμιση διαίρεση φανέρωση

9
Άσκηση

Ένωσε τις προτάσεις στην αριστερή στήλη με την ερμηνεία του ρήματος «καταρρέω» στη δεξιά στήλη.

Από τον σεισμό κατέρρευσε μία γέφυρα.	■	■	Κάτι που παύει να υπάρχει ή να ισχύει ύστερα από ολοκληρωτική καταστροφή ή αποτυχία.
Από την εξαντλητική ζέστη, την κούραση και τη δίψα, φοβήθηκε ότι θα καταρρεύσει.	■	■	Πέφτω, σωριάζομαι σε ερείπια, γκρεμίζομαι τελείως.
Ύστερα από την τελευταία επίθεση το μέτωπο του εχθρού κατέρρευσε.	■	■	Σωριάζομαι εξαιτίας μεγάλης σωματικής αδυναμίας.
Ύστερα από τα τραγικά νέα που έμαθε, κατέρρευσε.	■	■	Σημειώνω καταστρεπτική πτώση ή κάμψη.
Κατέρρευσε η οικονομία της χώρας.	■	■	Χάνω εντελώς τις ψυχικές δυνάμεις μου.

© shutterstock.com

10
 άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά των λέξεων στις προτάσεις.

- α) Στο μάθημα της Ιστορίας μάθαμε για το κίνημα της Μετα.....θμησης.
- β) Η γιαγιά μου παίρνει χάπι για τον έλεγχο της αρ.....θμίας.
- γ) Πληρώσαμε τον λογαριασμό του ηλεκτρικού ρ.....ματος.
- δ) Παλίν..... ονομάζουμε το φυσικό φαινόμενο της περιοδικής ανόδου και καθόδου της στάθμης των νερών της θάλασσας.
- ε) Το μέλι είναι ένα παχ.....ρε.....στο υγρό που παράγεται από τις μέλισσες.

11
 άσκηση

Σάρωσε για να βρεις τη σωστή ορθογραφία των λέξεων.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να διακρίνω τις προτάσεις σε απλές, επαυξημένες και ελλειπτικές.					
• Να διακρίνω το χιούμορ και να το ενσωματώνω στον λόγο μου.					
• Να εμπλουτίζω το λεξιλόγιό μου με τις λέξεις που προέρχονται από το ρήμα «ρέω».					
• Να γράφω σωστά λέξεις που παράγονται από το ρήμα «ρέω».					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

7η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ

Δ. Επαναληπτική ενότητα

Υπογράμμισε τα υποκείμενα στους παρακάτω στίχους του Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα, σε απόδοση Σωτήρη Τριβιζά.

Πήγε στη θάλασσα η μικρή μου

Πήγε στη θάλασσα η μικρή μου
κύματα να μετρήσει και κοχύλια
μα συναντήθηκε στον δρόμο ξαφνικά
με το ποτάμι της Σεβίλια.

Ανάμεσα σε δάφνες και καμπάνες
λικνίζονταν πέντε καράβια μαύρα
βύθιζαν τα κουπιά τους στα νερά
και τα πανιά τους φούσκωνε η αύρα.

Ποιον βλέπει τάχα μες στου πύργου
τις φωτισμένες τις στοές;
Πέντε φωνές τής απαντάνε
σαν δαχτυλίδια στρογγυλές.

Καβάλα πάει στο ποτάμι
ο ουρανός όλο στολίδια
ενώ στον άνεμο τρέμουν ακόμα
πέντε φωνές σαν δαχτυλίδια.

Άσκηση
2

Υπογράμμισε τα αντικείμενα στους παρακάτω στίχους του Νίκου Γκάτσου.

Στο Σείριο υπάρχουνε παιδιά

Στο Σείριο υπάρχουνε παιδιά
ποτέ δε βάλαν έγνοια στην καρδιά
δεν είδανε πολέμους και θανάτους
και πάνω απ' τη γαλάζια την ποδιά τους
φοράν τις Κυριακές τα γιορτινά τους.

Τις νύχτες που κοιτάν τον ουρανό
έν' άστρο σα φτερό θαλασσινό
παράξενα παιδεύει το μυαλό τους
τους φαίνεται καράβι μακρινό
και πάνε και ρωτάν τον δάσκαλό τους.

Αυτή τους λέει παιδιά μου είναι η Γη
του σύμπαντος αρρώστια και πληγή:
Εκεί τραγούδια λένε, γράφουν στίχους
κι ακούραστοι του ονείρου κυνηγοί
κεντάνε με συνθήματα τους τοίχους.

Στο Σείριο δακρύσαν τα παιδιά
και βάλαν από κείνη τη βραδιά
μιαν έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά.

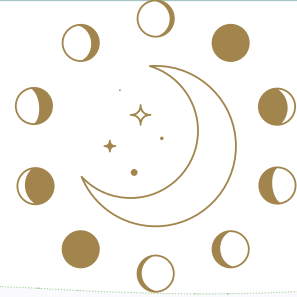

Άσκηση
3

Υπογράμμισε τα κατηγορούμενα στους παρακάτω στίχους του Ιάκωβου Καμπανέλλη.

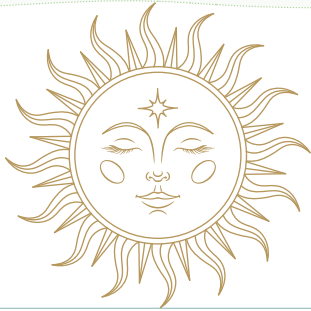
Άσμα ασμάτων

Τι ωραία που είν' η αγάπη μου,
η χαϊδεμένη από τη μάνα της
και τ' αδελφού της τα φιλιά.
Κανείς δεν ήξερε πως είναι τόσο ωραία.

Πόσο μικρός είναι ο άνθρωπος

Πόσο μικρός είναι ο άνθρωπος
κι ο πόνος τι μεγάλος
πόσο είναι ο κόσμος έρημος
σαν δε σε νιώθει ο άλλος.

Άσκηση
4

Αντιστοίχισε τις λέξεις της αριστερής στήλης με τις συνώνυμές τους στη δεξιά στήλη.

καταρρέω	■	■	απρόσμενα
αναπάντεχα	■	■	επίπληξη
παρατήρηση	■	■	σωριάζομαι
το παν	■	■	τα πάντα
κατάρρευση	■	■	πτώση

Άσκηση
5

Σάρωσε για να βρεις τη σωστή ορθογραφία των λέξεων.

8η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Α. Η εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να ξεχωρίζεις τις ρηματικές από τις ονοματικές προτάσεις.
- Να αναγνωρίζεις τις απλές και τις επαυξημένες προτάσεις.

1
Άσκηση

Σάρωσε για να διαβάσεις τα είδη των φράσεων.

Ονοματική φράση

είναι

ουσιαστικό

σε θέση

- ✓ υποκειμένου
- ✓ αντικειμένου
- ✓ κατηγορούμενου

Ρηματική φράση

είναι

ρήμα

ως

- ✓ ρήμα αμετάβато
- ✓ ρήμα μεταβατικό με 1 ή 2 αντικείμενα
- ✓ ρήμα συνδετικό με κατηγορούμενο

2
Άσκηση

Υπογράμμισε στις παρακάτω προτάσεις τις ονοματικές φράσεις.

- α) Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας έγιναν τελικά φίλοι.
- β) Η μητέρα της Κωνσταντίνας αγαπάει το πλέξιμο.
- γ) Ο Γιάννης εκλέχτηκε δήμαρχος την προηγούμενη τετραετία.
- δ) Ο Σύλλογος Γονέων και οι εκπαιδευτικοί του σχολείου φύτεψαν ελιές και μουριές στην αυλή του σχολείου.

Άσκηση
3

Υπογράμμισε στις παρακάτω προτάσεις τις ρηματικές φράσεις.

- α) Αναγνωρίστηκε η προσπάθεια του Κώστα.
- β) Μатаιώθηκε η εκδρομή για την Ισπανία.
- γ) Ήταν σίγουρος για το αποτέλεσμα.
- δ) Γιόρτασαν τη νίκη και την επιτυχία τους.
- ε) Χαρίσαμε στην Ελένη ένα βιβλίο.

Άσκηση
4

Μετάτρεψε τις ονοματικές φράσεις σε ρηματικές, όπως στο παράδειγμα.

Πλύσιμο μηχανής. $\longrightarrow$ Πλένουμε τη μηχανή.

- α) Συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών.
.....
- β) Καλλιέργεια οπωροκηπευτικών στη Θεσσαλία.
.....
- γ) Αποστολή προσκλήσεων στους συμμετέχοντες.
.....

Άσκηση
5

Μετάτρεψε τις ρηματικές σε ονοματικές προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

Απαγορεύεται το ψάρεμα. $\longrightarrow$ Η απαγόρευση του ψαρέματος.

- α) Επιστρέφουμε στην εργασία μας.
.....
- β) Παρουσιάστηκαν καινούργια βιβλία.
.....
- γ) Ανακαλύφθηκαν νέοι πλανήτες.
.....

άσκηση
6

Σάρωσε για να διαβάσεις για τις απλές και τις επαυξημένες προτάσεις.

άσκηση
7

Συνδύασε ουσιαστικά με ρήματα και φτιάξε τρεις απλές προτάσεις.

Ο Νίκος

παίζω

Η Μαρία

γράφω

Η Μελίνα

ανεβαίνω

άσκηση
8

Μετάτρεψε τις παραπάνω προτάσεις σε επαυξημένες.

άσκηση
9

Χαρακτήρισε τις προτάσεις ως απλές (Α) ή επαυξημένες (Ε).

α) Ο Μάνος έσπασε το κρεβάτι.	
β) Το αυτοκίνητο έτρεχε με μεγάλη ταχύτητα.	
γ) Ο αγώνας έληξε.	
δ) Τα παιδιά έτρεχαν χαρούμενα στο πάρκο.	
ε) Η συναυλία ξεκίνησε αργά το βράδυ.	
στ) Δεν επιτρέπεται η χρήση τηλεφώνων κατά τη διάρκεια της θεατρικής παράστασης.	

10

Μετάτρεψε τις παρακάτω προτάσεις από απλές σε επαυξημένες και το αντίθετο.

α) Η συζήτηση για την ψήφιση του νομοσχεδίου ξεκίνησε.

.....

β) Η γιαγιά φροντίζει τα λουλούδια.

.....

γ) Οι μαθητές κατά τη διάρκεια του διαλείμματος έτρεχαν χαρούμενοι στο προαύλιο του σχολείου.

.....

δ) Ο δραστήριος διευθυντής ανακαίνισε το σχολείο με σύγχρονους υπολογιστές και προτζέκτορες.

.....

übung
11

Σάρωσε για να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις.

übung
12

Αντιστοίχισε τις λόγιες εκφράσεις στην αριστερή στήλη με την ερμηνεία τους στη δεξιά στήλη.

Πλήρης ημερών.

Πέρα από κάθε υποψία.

Πέραν πάσης υποψίας.

Από όλα τα μέρη, από παντού.

Ουδέποτε.

Σε πολύ μεγάλη ηλικία.

Πανταχόθεν.

Με τη βία, με μεγάλη δυσκολία.

Μετά βίας.

Ούτε μία φορά.

Άσκηση
13

Συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις με τα παράγωγα της λέξης «βούληση».

άβουλος, -η, -ο   συμβουλή   αυτοβούλως   διαβούλευση
κοινοβουλευτικός, -ή, -ό   κοινοβούλιο

- α) Πρόκειται για ένα άτομο .....
- β) Ακολουθώ πιστά τις ..... του δικηγόρου μου για τη διαχείριση της δικαστικής μου υπόθεσης.
- γ) Προσφέρθηκε να συνεισφέρει στο ανταλλακτικό παζάρι .....
- δ) Οι αλλαγές που επιφέρει ο νέος νόμος υπόκεινται σε δημόσια .....
- ε) Οι κύριες λειτουργίες του ..... είναι η ψήφιση νόμων (νομοθετικό έργο) και ο έλεγχος πράξεων της κυβέρνησης (..... έλεγχος).

Άσκηση
14

Σάρωσε και επίλεξε τις λέξεις που δεν είναι αντώνυμες της λέξης «αποτυχημένος».

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Τις ονοματικές φράσεις.					
• Τις ρηματικές φράσεις.					
• Τις απλές προτάσεις.					
• Τις επαυξημένες προτάσεις.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

8η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Β. Γλωσσικές ποικιλίες

Σε αυτή την ενότητα:

- Θα μάθεις να αναγνωρίζεις τις σύνθετες και τις ελλειπτικές προτάσεις.
- Θα εξασκηθείς στην αναγνώριση του υποκειμένου, του άμεσου και έμμεσου αντικειμένου σε μία πρόταση.

Ένας διάλογος με ελλειπτικές προτάσεις

Γιάννης: Τι κάνεις;
Εβελίνα: Καλά. Εσύ;
Γιάννης: Μια χαρά!

Ο διάλογος με απλές προτάσεις

Γιάννης: Εβελίνα, τι κάνεις;
Εβελίνα: Είμαι καλά. Εσύ πώς είσαι;
Γιάννης: Κι εγώ μια χαρά είμαι!

Άσκηση
1

Παρατήρησε τις διαφορές ανάμεσα στους δύο διαλόγους. Τι λείπει στον πρώτο διάλογο; Γιατί πιστεύεις ότι χρησιμοποιούμε ελλειπτικές προτάσεις στον καθημερινό λόγο;

Άσκηση
2

Γράψε τρεις δικές σου ελλειπτικές προτάσεις.

Σάρωσε και επίλεξε τις ελλειπτικές προτάσεις.

Ο Πέτρος, η Μαρίνα και ο Φίλιππος αγόρασαν μπαταρίες, καλώδια και σύρμα για το πείραμα της Φυσικής.

Στην παραπάνω πρόταση υπάρχουν τρία υποκείμενα που συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά (ο Πέτρος, η Μαρίνα και ο Φίλιππος). Επίσης, υπάρχουν και τρία αντικείμενα που συνδέονται με παρατακτική σύνδεση (μπαταρίες, καλώδια και σύρμα). Η πρόταση στην οποία κάποιος κύριος όρος (υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο) συνδέεται παρατακτικά με κάποιον όμοιό του λέγεται **σύνθετη**.

Μετάτρεψε την απλή πρόταση σε σύνθετη προσθέτοντας τους απαιτούμενους όρους κάθε φορά, όπως στο παράδειγμα.

α) Ο Χρήστος έπαιζε.

Ο Χρήστος έπαιζε ποδόσφαιρο τρεις φορές την εβδομάδα.

β) Ο Κώστας ταξιδεύει.

.....

γ) Ο Σπύρος ξεκουράζεται.

.....

δ) Η Λουκία αγαπάει τα ζώα.

.....

Άσκηση
5

Χαρακτήρισε τις παρακάτω προτάσεις ως απλές **(Α)** ή σύνθετες **(Σ)**.

α) Ο μπαμπάς αγόρασε φράουλες και μπανάνες.	
β) Ο Σπύρος εκλέχθηκε δήμαρχος.	
γ) Ο διευθυντής και οι εκπαιδευτικοί οργάνωσαν μονοήμερη εκδρομή.	
δ) Η ταινία ήταν πολύωρη και κουραστική.	
ε) Κάλεσε τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές της στο πάρτι γενεθλίων που διοργάνωσε.	

Άσκηση
6

Επίλεξε τη σωστή απάντηση.

- Η λέξη «μπάλες» στην πρόταση «Αντικατέστησαν τις παλιές μπάλες με καινούργιες» είναι...
  - α) υποκείμενο
  - β) άμεσο αντικείμενο
  - γ) έμμεσο αντικείμενο
- Η λέξη «του Γιώργου» στην πρόταση «Συνάντησε τον φίλο του Γιώργου στο πάρκο» είναι...
  - α) άμεσο αντικείμενο
  - β) υποκείμενο
  - γ) έμμεσο αντικείμενο
- Στην πρόταση «Ενημέρωσα την Κωνσταντίνα ότι θα έρθω» το «ότι θα έρθω» είναι σε θέση...
  - α) υποκειμένου
  - β) έμμεσου αντικειμένου
  - γ) άμεσου αντικειμένου
- Η λέξη «κομμένος» στην πρόταση «Το κομμένος είναι μετοχή» είναι...
  - α) άμεσο αντικείμενο
  - β) έμμεσο αντικείμενο
  - γ) υποκείμενο

- Στην πρόταση «Το ότι θα ξεκουραστούμε στις διακοπές είναι σίγουρο» η φράση «το ότι θα ξεκουραστούμε στις διακοπές» είναι σε θέση...
- α) υποκειμένου
- β) έμμεσου αντικειμένου
- γ) άμεσου αντικειμένου

Άσκηση
7

Η λέξη «**διάλεκτος**» παράγεται από το ρήμα «**διαλέγω**». Συμπλήρωσε τις προτάσεις με άλλες παράγωγες λέξεις του ρήματος «**διαλέγω**» που δίνονται παρακάτω.

διάλεξη   διαλογέας   διάλεκτος   διαλογή
διαλεχτός, -ή, -ό   διάλογος

- α) Εργάστηκε πολλά χρόνια ως ..... στην ταχυδρομική υπηρεσία δεμάτων.
- β) Η αρχαία ελληνική γλώσσα παρουσιάζεται εξαρχής χωρισμένη σε ....., από τις οποίες οι κυριότερες ήταν η ιωνική, η αττική, η αιολική και η δωρική.
- γ) ..... απορριμμάτων είναι η διαδικασία με την οποία τα απόβλητα διαχωρίζονται σε διαφορετικά στοιχεία «με σκοπό την ξεχωριστή συλλογή και ανακύκλωσή τους».
- δ) Το πανεπιστήμιο οργανώνει σειρά ..... που θα δώσουν διακεκριμένοι επιστήμονες με θέμα την κλιματική κρίση.
- ε) Αποφάσισε να εκθέσει τα πιο ..... έργα από τη συλλογή έργων τέχνης του.
- στ) Χωρίς ειλικρινή ..... το χάσμα ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά θα μείνει αγεφύρωτο.

8
Άσκηση

Αντιστοίχισε τις λέξεις της αριστερής στήλης με τη σημασία τους στη δεξιά στήλη.

λέξιν προς λέξιν	■	■	σε πολύ μεγάλο βαθμό
λαμβάνω γνώσιν	■	■	με κάθε λεπτομέρεια
κατεξοχήν	■	■	μαθαίνω, πληροφορούμαι
τα μέγιστα	■	■	εκτός από τα άλλα
συν τοις άλλοις	■	■	κυρίως

9
Άσκηση

Τα σύνθετα του ρήματος «αλλάζω» (εκτός λίγων εξαιρέσεων) σχηματίζονται με τον αρχαίο τύπο «αλλάσσω» ως β' συνθετικό. Σχημάτισε τα ρήματα και δώσε την ερμηνεία τους.

- από + αλλάσσω = ...
- εν + αλλάσσω = ...
- παρά + αλλάσσω = ...
- συν + αλλάσσω = ...
- αντί + αλλάσσω = ...

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Τις σύνθετες προτάσεις.					
• Τις ελλειπτικές προτάσεις.					
• Να αναγνωρίζω το υποκείμενο σε μία πρόταση.					
• Να αναγνωρίζω το άμεσο αντικείμενο σε μία πρόταση.					
• Να αναγνωρίζω το έμμεσο αντικείμενο σε μία πρόταση.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

8η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Γ. Ελύτης, ο γλωσσοπλάστης ποιητής

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να αναγνωρίζεις και να χρησιμοποιείς τα αποθετικά ρήματα.
- Να ξεχωρίζεις τις προτάσεις ως προς το είδος τους: αποφαντικές ή κρίσης, προστακτικές ή επιθυμίας, επιφωνηματικές και ερωτηματικές.

Αποθετικά είναι τα ρήματα που τα απαντάμε σε παθητική φωνή αλλά έχουν ενεργητική σημασία. Π.χ. Σέβομαι τους δασκάλους μου.

Εργάζομαι σε ένα πείραμα Φυσικής.

1
Άσκηση

Υπογράμμισε τα αποθετικά ρήματα στις παρακάτω προτάσεις.

- Δέχτηκα και ανέλαβα μια νέα θέση ευθύνης στην εργασία μου.
- Ο Κώστας προσλήφθηκε και εργάστηκε για μεγάλο διάστημα σε μία ναυτιλιακή εταιρεία.
- Πριν κοιμηθώ, συλλογίζομαι τις όμορφες στιγμές της κάθε μέρας.
- Έγιναν όλες οι απαιτούμενες ενέργειες για να βρεθεί το χαμένο ποδήλατο.
- Αισθάνθηκε την ανάγκη να την ευχαριστήσει για όσα της έχει προσφέρει.
- Κάθε μέρα σκεφτόταν τη χαμένη του πατρίδα.

Οι προτάσεις ανάλογα με το περιεχόμενό τους, δηλαδή με αυτό που περιγράφουν, χωρίζονται σε **τέσσερα είδη**: αποφαντικές ή κρίσης, προστακτικές ή επιθυμίας, επιφωνηματικές και ερωτηματικές.

2
Άσκηση

Σάρωσε για να διαβάσεις περισσότερες πληροφορίες για το κάθε είδος πρότασης.

Αποφαντικές
ή κρίσηςΠροστακτικές
ή επιθυμίας

Επιφωνηματικές

Ερωτηματικές

εκφράζουν

✓ γνώμη

✓ κρίση

✓ ανακοίνωση

✓ επιθυμία

✓ προτροπή

✓ υπόσχεση

✓ έντονα

συναισθήματα

✓ ερώτηση

übung
3

Παρατήρησε τα είδη των προτάσεων και γράψε μία πρόταση από κάθε είδος.

.....

.....

.....

.....

übung
4

Επίλεξε τι είναι οι προτάσεις που ακολουθούν.

- Η πρόταση «Ο Ελύτης κέρδισε το Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1979» είναι
  - α) αποφαντική
  - β) επιφωνηματική
  - γ) προστακτική
- Η πρόταση «Τι υπέροχη μέρα!» είναι
  - α) αποφαντική
  - β) επιφωνηματική
  - γ) προστακτική
- Η πρόταση «Άραγε θα περνούσε στις εξετάσεις» είναι
  - α) αποφαντική
  - β) ερωτηματική
  - γ) προστακτική

- Η πρόταση «Ανεβείτε γρήγορα στις τάξεις» είναι
  - α) αποφαντική
  - β) επιφωνηματική
  - γ) προστακτική
- Η πρόταση «Πόσο πεθύμησα ένα παγωτό!» είναι
  - α) επιφωνηματική
  - β) προστακτική
  - γ) ερωτηματική
- Η πρόταση «Πεθύμησες κι εσύ ένα παγωτό;» είναι
  - α) ερωτηματική
  - β) επιφωνηματική
  - γ) προστακτική
- Οι προτάσεις «Τι όμορφα που περάσαμε στο πάρτι. Εσύ πού ήσουν;» είναι
  - α) αποφαντική – ερωτηματική
  - β) επιφωνηματική – ερωτηματική
  - γ) επιφωνηματική – προστακτική
- Οι προτάσεις «Δυστυχώς η κλιματική αλλαγή επηρεάζει σημαντικά τον πλανήτη. Γι' αυτό πολλοί την αποκαλούν κλιματική κρίση» είναι
  - α) επιφωνηματική – αποφαντική
  - β) επιφωνηματική – επιφωνηματική
  - γ) αποφαντική – αποφαντική
- Οι προτάσεις «Πέρασα υπέροχα! Εσύ; Θα μου τα πεις από κοντά» είναι
  - α) επιφωνηματική – ερωτηματική – επιφωνηματική
  - β) επιφωνηματική – ερωτηματική – αποφαντική
  - γ) αποφαντική – ερωτηματική – αποφαντική
- Οι προτάσεις «Μην αμφιβάλλεις. Θα έρθω. Θα πάμε μαζί σινεμά» είναι
  - α) επιφωνηματική – αποφαντική – αποφαντική
  - β) προστακτική – αποφαντική – αποφαντική
  - γ) αποφαντική – αποφαντική – προστακτική

5
δσκληση

Σάρωσε για να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις ανάλογα με το περιεχόμενό τους.

Άσκηση
6

Διάβασε το ποίημα από την ποιητική συλλογή του Οδυσσέα Ελύτη, *Ο Μικρός Ναυτίλος*.

Είσαι νέος — το ξέρω — και δεν υπάρχει τίποτε.

Λαοί, έθνη, ελευθερίες, τίποτε.

Όμως ε ί σ α ι. Και την ώρα που

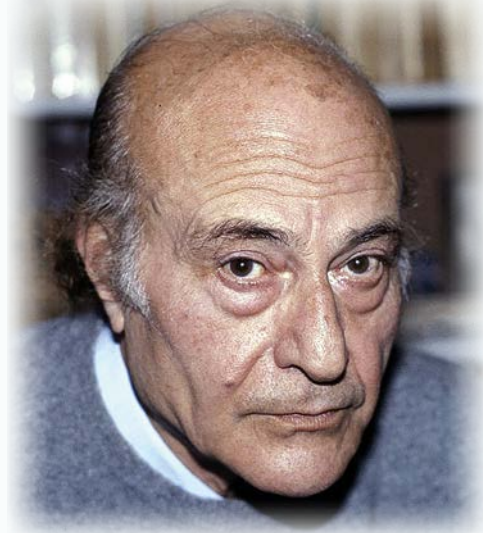
φεύγεις με το 'να πόδι σου έρχεσαι με τ' άλλο

Ερωτοφωτόςχιστος

.....
Παραλαμβάνεις από τους Δίες τον κεραυνό

Και ο κόσμος σου υπακούει. Εμπρός λοιπόν

από σένα η άνοιξη εξαρτάται. Τάχυνε την αστραπή.

© <https://commons.wikimedia.org>

Πιάσε το ΠΡΕΠΕΙ από το γιώτα και γδάρε το ίσαμε το πι.

Άσκηση
7

Τι εννοεί ο Ελύτης με τη φράση δεν **«υπάρχει τίποτε»**; Αντικατάστησε το ρήμα. «Είσαι νέος — το ξέρω — και δεν υπάρχει τίποτε. Λαοί, έθνη, ελευθερίες, τίποτε».

.....

.....

.....

.....

Άσκηση
8

Τι εννοεί ο Ελύτης όταν λέει **«όμως είσαι»**; Τι άλλο θα μπορούσε να γράψει αντί του ρήματος **«είσαι»**;

.....

Άσκηση
9

Ανάλυσε στα συνθετικά της τη λέξη «**Ερωτοφωτόσχιστος**» και στη συνέχεια προσπάθησε να την ερμηνεύσεις. Τι μπορεί να σημαίνει;

.....

.....

.....

.....

Άσκηση
10

Διάβασε προσεκτικά τους στίχους της δεύτερης στροφής όπου ο ποιητής απευθύνεται στον άγνωστο νέο, στον κάθε νέο. Με ποιες λέξεις-έννοιες ταυτίζει τη νιότη ο Ελύτης; Ξαναγράψε τους στίχους βάζοντας δικές σου λέξεις-έννοιες σε αυτές που ο ποιητής αναφέρεται στη νιότη.

Παραλαμβάνεις από τους Δίες τον κεραυνό
Και ο κόσμος σου υπακούει. Εμπρός λοιπόν
Από σένα η άνοιξη εξαρτάται. Τάχυνε την αστραπή.

.....

.....

.....

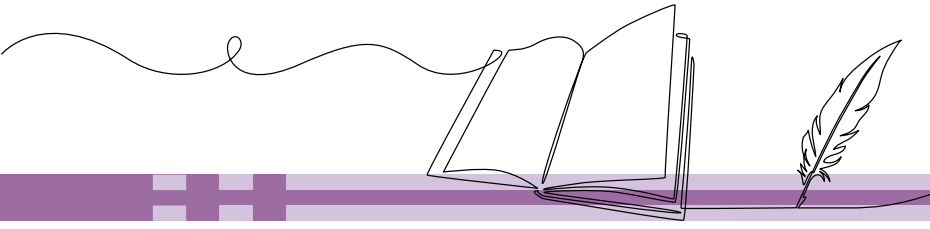
.....

.....

Άσκηση
11

Σάρωσε και επίλεξε τις λέξεις που δεν ανήκουν στην οικογένεια της λέξης «**Ναυτίλος**».

Άσκηση
12

Αντιστοίχισε τις λόγιες εκφράσεις στην αριστερή στήλη με την ερμηνεία τους στη δεξιά στήλη.

τοῖς μετρητοῖς	■	■	πολύ θυμωμένος/η
δόξα τῷ Θεῷ	■	■	για την ώρα
δράττομαι τῆς ευκαιρίας	■	■	αρπάζω την ευκαιρία
έγινε πυρ και μανία	■	■	υπολογίζω
προς το παρόν	■	■	επιτέλους

Άσκηση
13

Σύνθεσε τις δύο λέξεις σε μία και γράψε την ερμηνεία της.

- ήλιος + βασιλεύω = ...
 .....
 .....
 ήλιος + θεραπεύω = ...
 .....
 .....
 ήλιος + έλαιο = ...
 .....
 .....
 ήλιος + λατρεύω = ...
 .....
 .....
 ήλιος + προστατεύω = ...
 .....
 .....

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να αναγνωρίζω και να χρησιμοποιώ τα αποθετικά ρήματα.					
• Να ξεχωρίζω τις προτάσεις ως προς το είδος τους: αποφαντικές ή κρίσης, προστακτικές ή επιθυμίας, επιφωνηματικές και ερωτηματικές.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

8η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Δ. Γλωσσική τεχνολογία

Σε αυτή την ενότητα θα μάθεις:

- Να αναγνωρίζεις το κατηγορούμενο μίας πρότασης.
- Να αναγνωρίζεις τις πολύσημες λέξεις.

Το κατηγορούμενο

Είναι μία ιδιότητα στο υποκείμενο
ή στο αντικείμενο μιας πρότασης.

Συνδετικό ρήμα

Η Μαρίνα είναι έξυπνη.   Τι είναι η Μαρίνα;

Υποκείμενο

Κατηγορούμενο

Μπορεί να είναι:

- ✓ επίθετο
- ✓ ουσιαστικό
- ✓ αριθμητικό
- ✓ μετοχή
- ✓ εμπρόθετο
- ✓ μία πρόταση

Συνδετικά ρήματα

- ✓ γίνομαι ✓ είμαι ✓ φαίνομαι ✓ βρίσκομαι ✓ γεννιέμαι - πεθαίνω
- ✓ στέκομαι ✓ υπηρετώ ✓ θεωρούμαι ✓ παρουσιάζομαι κ.ά.

Συνδετικά λέμε τα ρήματα που συνδέουν το υποκείμενο της πρότασης με κάποια άλλη λέξη, που ονομάζεται κατηγορούμενο. Αυτή η λέξη φανερώνει μια ιδιότητα ή ένα χαρακτηριστικό που έχει το υποκείμενο.

Άσκηση
1

Σάρωσε και επίλεξε
τα συνδετικά ρήματα.

Άσκηση
2

Υπογράμμισε τα κατηγορούμενα στις παρακάτω προτάσεις.

- α) Ο καιρός ήταν άστατος.
- β) Οι μαθητές θεωρούν πως το διαγώνισμα ήταν εξαιρετικά δύσκολο.
- γ) Ο Γιάννης απέμεινε μόνος κι έρημος.
- δ) Οι μαθητές ψήφισαν την Ελένη για πρόεδρο της τάξης.
- ε) Το συμβούλιο τον όρισε ως νέο διοικητή της εταιρείας.
- στ) Ο Σάββας παρουσιάστηκε όπως μου είπες.
- ζ) Η κασετίνα είναι από πλαστικό.

Άσκηση
3

Υπογράμμισε το αντικείμενο ή το κατηγορούμενο σε κάθε πρόταση και χαρακτηρίσέ το, όπως στο παράδειγμα.

Η Αρετούσα αγόρασε καινούργια κιθάρα.

αντικείμενο

- α) Ο κύριος Γεωργίου εκλέχθηκε δήμαρχος
για δεύτερη τετραετία. ....
- β) Η μικρή φαινόταν αδιάθετη. ....
- γ) Το φως στις ανοιχτόχρωμες επιφάνειες
κυρίως ανακλάται ή διαχέεται. ....
- δ) Ο τεχνίτης επιδιόρθωσε την τηλεόραση. ....

Άσκηση
4

Σάρωσε και επίλεξε τις προτάσεις όπου το ρήμα συνοδεύεται από κατηγορούμενο.

Άσκηση
5

Αντιστοίχισε τις φράσεις στην αριστερή στήλη με τη σημασία τους στη δεξιά στήλη.

εγγύς μέλλον	■	■	με κλειστά μάτια
υπό την αιγίδα	■	■	καθώς συνηθίζεται
ως είθισται	■	■	το κοντινό μέλλον
τυφλοί όμμασι	■	■	τις περισσότερες φορές
ως επί το πλείστον	■	■	υπό την προστασία

6
 άσκηση

Ανάλυσε τις λέξεις με α' συνθετικό τη λέξη «γλώσσα».

γλωσσογεωγραφία	.....	.....
γλωσσολογία	.....	.....
γλωσσομαθής	.....	.....

7
 άσκηση

Σάρωσε για να αντιστοιχίσεις τις λέξεις με τη σημασία τους.

Πολύσημες λέξεις λέγονται όσες έχουν παραπάνω από μία σημασίες. Ακολουθεί ένας πίνακας με λέξεις που χαρακτηρίζονται από πολυσημία.

Πολύσημες λέξεις	Η σημασία της λέξης
μεγάλος, -η, -ο	α) μεγαλόσωμος, -η, -ο β) ηλικιωμένος, -η, -ο γ) σπουδαίος, -α, -ο
πρόσωπο	α) του ανθρώπου β) του κτίσματος γ) στη γραμματική
το χείλος	α) του ανθρώπου β) του ποτηριού γ) του γκρεμού
πόδι	α) του ανθρώπου β) του τραπεζιού
γράμμα	α) του αλφαβήτου β) επιστολή

8
 άσκηση

Διάλεξε δύο από τα παραπάνω πολύσημα και φτιάξε δύο προτάσεις με διαφορετική σημασία για το καθένα.

Σε ποιον βαθμό έμαθα:	1	2	3	4	5
• Να αναγνωρίζω το κατηγορούμενο μίας πρότασης.					
• Να αναγνωρίζω πολύσημες λέξεις.					

1 = καθόλου   2 = πολύ λίγο   3 = μέτρια   4 = πολύ   5 = πάρα πολύ

ΚΟΛΟΦΩΝΑΣ

